

افق علوم اجتماعی در جهان اسلام

برای شروع...

۲۰۸۲. درباره ویژگی‌ها و ظرفیت‌های علوم اجتماعی جهان اسلام در مقایسه با علوم اجتماعی جهان متجدد، کدام گزینه نادرست است؟
- ۱) عقلانیت مورد استفاده در جهان اسلام در تولید دانش علمی نسبت به محیط فرهنگی و اجتماعی نقش محوری دارد و همه عرصه‌های علمی را به تنهایی سامان می‌دهد.
  - ۲) علوم اجتماعی جهان اسلام از منابع و ابزارهای تجربی برای توصیف و تبیین مسائل اجتماعی استفاده خواهد کرد ولی تبیین‌های علمی جهان اسلام به شناخت تجربی محدود نمی‌شود.
  - ۳) علوم اجتماعی جهان اسلام علاوه بر تبیین وضعیت موجود جهان اسلام درباره وضعیت مطلوب و آرمانی جامعه اسلامی و همچنین جامعه جهانی نیز داور خواهد کرد.
  - ۴) این دانش بر اساس تعریفی از علم خواهد بود که مناسب با معنای علم در جهان اسلام است.
۲۰۸۴. به ترتیب، کدام یک در رابطه با تقسیم‌بندی جوامع از نظر فارابی در مورد «مدینه ضالّه» درست است و در مورد «مدینه جاهله» درست نیست؟ (دی ۱۴۰۱)
- ۱) نظرات علمی پذیرفته شده در مدینه فاضله، در آن تحریف می‌گردند - در اثر انحراف عملی از مدینه فاضله به وجود می‌آید.
  - ۲) با آن که مردم علوم و حیاتی و عقلانی را می‌شناختند اما از آن‌ها بهره نمی‌گیرند - علم ابزاری می‌تواند وجود داشته باشد.
  - ۳) در اثر انحراف نظری از مدینه فاضله شکل می‌گیرد - علمی که از ارزش‌ها، آرمان‌ها و حقیقت زندگی سخن بگوید وجود ندارد.
  - ۴) در اثر انحراف عملی از مدینه فاضله شکل می‌گیرد - آرمان‌ها، ارزش‌ها و امور غیرعقلانی، آرمان‌ها و ارزش‌های عقلانی معرفی می‌شوند.
۲۰۸۵. موارد زیر به ترتیب در مورد کدام اندیشمند صدق می‌کند؟ (دی ۱۴۰۱)
- خطرات سلطه فرهنگ غرب و فراموشی فرهنگ و هویت اسلامی را مطرح کرده است.
  - درباره هنجارها، نحوه رفتار و سبک زندگی کنشگران سخن می‌گوید.
  - «نظریه نوگرایی اسلامی» را مطرح کرد.
  - جهان متجدد در جهت برخورداری از زندگی دنیوی و تسلط انسان بر عالم گام برمی‌دارد.
۱) امام موسی صدر - ارسطو - ابن خلدون - دورکیم	۲) ابوریحان بیرونی - ابن خلدون - فارابی - دورکیم
۳) ابن خلدون - فارابی - ابوریحان بیرونی - ماکس وبر	۴) سیدجمال‌الدین اسدآبادی - فارابی - طه عبدالرحمن - ماکس وبر
۲۰۸۶. به ترتیب پاسخ پرسش‌های زیر، کدام است؟ (دی ۱۴۰۱)
- کدام انقلاب، به دلیل سکولار بودن، درون فرهنگ غرب قرار می‌گرفت؟
  - اصل انقباض و انبساط فلزات در علوم طبیعی و عوامل مهاجرت در جمعیت‌شناسی با کدام عقل درک می‌شود؟
  - «رعایت حقوق دیگری» نمونه چیست؟
  - براساس نگرشی که جهان فرهنگی را مهم‌تر از جهان ذهنی و تکوینی می‌دانند، جهان ذهنی و فردی افراد چگونه تحلیل می‌شود؟
- ۱) چین ۱۹۴۸ م - تفسیری - پدیده اجتماعی - تابع فرهنگ آن‌ها است.
  - ۲) روسیه ۱۹۱۷ م - ابزاری - تحقق یک ارزش - تابع فرهنگ آن‌ها است.
  - ۳) فرانسه ۱۷۸۹ م - خاص - نماد اجتماعی - آن‌ها را دارای اهمیت می‌دانند.
  - ۴) فرانسه ۱۷۸۹ م - عام - پیدایش یک هنجار - هویتی طبیعی و مادی دارند.
۲۰۸۷. هر عبارت به کدام مفهوم اشاره دارد؟
- نقش مهم در تعیین نوع رابطه مردم با قدرت‌های داخلی و خارجی داشته است.
  - نظام مطلوب در زمان غیبت امام معصوم نیست ولی بهترین نظام ممکن در اوایل قرن بیستم است.
  - قانون علیت در فلسفه
  - قانون جاذبه زمین در فیزیک را شناسایی می‌کند.
۱) علم فقه - مشروطه - پدیده‌های طبیعی - عقل ابزاری	۲) فقه شیعه - مجلس - عقل نظری - عقل عملی
۳) علوم اجتماعی - عدالتخانه - پدیده‌های غیرارادی - عقل انتقادی	۴) فقه شیعه - مشروطه - عقل نظری - عقل نظری

۲۰۸۸. کدام مورد، به ترتیب در خصوص آثار و روش «میرزای نائینی»، «ابوریحان بیرونی» و «ابوعلی مسکویه» درست است؟ (خارج ۱۴۰۱)
- ۱) تبیین نظام مشروطه با استفاده از فقه و توجه به واقعیت‌های اجتماعی ایران و تألیف کتاب «تنبیه‌الامه و تنزیه‌المله» - نگارش «تحقیق ماللهند» با روش تجربی و تفهیمی - تألیف کتاب «تجارب‌الامم» با نگاهی تبیینی
  - ۲) تقسیم جوامع با توجه به جوامع زمان خود و جوامع گذشته و تألیف کتاب «منیة‌المريد» - به‌کارگیری روش تبیینی در نگارش «تجارب‌الامم» - توصیف فرهنگ جامعه هند با استفاده از روش عقلی و نگارش «تحقیق ماللهند»
  - ۳) طرح مسئله ولایت فقیه با توجه به شرایط اجتماعی قرن بیستم و تألیف کتاب «امالی» - استفاده از روش انتقادی در «تحقیق ماللهند» - رویکرد تجربی و تفهیمی در نگارش آثار هشت جلدی خود به نام «منیة‌المريد»
  - ۴) تبیین نظام مشروطه با توجه به شرایط اجتماعی و تاریخی جوامع و تألیف کتاب «تنبیه‌الامه و تنزیه‌المله» - تألیف کتاب «تجارب‌الامم» با استفاده از روش عقلی - رویکرد تبیینی در نگارش «تحقیق ماللهند»
۲۰۸۹. مفاهیم مرتبط با عبارات زیر را انتخاب کنید.

- در تعیین نوع رابطه مردم با قدرت‌های داخلی و خارجی نقش مهمی دارد.
- عامل شکل‌گیری دو انقلاب اجتماعی در یک قرن در جامعه ایران
- مشروطه از دیدگاه میرزای نائینی

- ۱) علوم انسانی - فقه شیعه - مشروط کردن حاکمان در چارچوب قوانین مردم
- ۲) فقه شیعه - فقه شیعه - مشروط کردن حاکمان در چارچوب مقررات عادلانه مجلس
- ۳) علوم اجتماعی - علوم اجتماعی - مشروط کردن حاکمان به خواست و اراده مردم
- ۴) فقه شیعه - علوم اجتماعی - مشروط کردن حاکمان در چارچوب مقررات آزادانه مجلس

۲۰۹۰. رویکرد فارابی در مطالعه و بررسی هر یک از موارد زیر، به ترتیب چگونه بوده است؟ (خارج ۱۴۰۱)

- تقسیم جوامع بر اساس نوع اندیشه و رفتار
- توصیف کنش‌ها و ساختارهای جوامع مختلف
- تغییرات و تحولات واقعیت‌های اجتماعی
- تقسیم‌بندی جوامع زمان خود به فاسقه یا ضاله

- ۱) تبیینی - تفسیری - عقلی - انتقادی
- ۲) تفسیری - عقلی - انتقادی - تبیینی
- ۳) عقلی - تفسیری - تبیینی - انتقادی
- ۴) عقلی - تبیینی - انتقادی - تفسیری

۲۰۹۱. به ترتیب درباره دیدگاه امام خمینی (ره) و دیدگاه میرزای نائینی کدام گزینه درست و نادرست است؟

- ۱) در پایان قرن بیستم در ادامه تلاش و مبارزه برای تشکیل جامعه مطلوب به این نتیجه رسید که مردم ایران می‌توانند با مشارکت و حضور فعال خود جامعه‌ای ایجاد کنند که هر دو ویژگی جامعه مطلوب را داشته باشند. در آغاز قرن بیستم میرزای نائینی با توجه به واقعیت‌های اجتماعی ایران با استفاده از فقه نظام مشروطه را تبیین کرد.
- ۲) مردم در جامعه مطلوب از طریق مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان در تحقق بخشیدن به نظام مطلوب در عصر غیبت مشارکت می‌کنند. از دیدگاه ایشان مشروطه که مجلس را برقرار می‌سازد گرچه نظام مطلوب در زمان غیبت امام معصوم نیست ولی بهترین نظام ممکن در شرایط موجود آن روزگار است.
- ۳) با توجه به شرایط اجتماعی پایان قرن بیستم مسئله ولایت فقیه و انقلاب اسلامی را طرح نمودند - معتقد بود که مردم در مشروطه با کمک مجلس شورا می‌توانند هر دو ویژگی جامعه مطلوب از دیدگاه فقه شیعه را محقق کنند.
- ۴) معتقد بودند که مردم ایران می‌توانند جامعه‌ای را ایجاد کنند که هم قوانین آن عادلانه باشند و هم مجریان این قوانین از دو شرط علم و عدالت برخوردار باشند. از نظر او مشروطه به معنای مشروط کردن حاکمان و حکومتی است که در چارچوب مقررات عادلانه مجلس عمل کند.

۲۰۹۲. رویکرد فارابی در مطالعه و بررسی هر یک از موارد زیر، به ترتیب چگونه بوده است؟ (سراسری ۱۴۰۱)

- هنجارها، نحوه رفتار و سبک زندگی کنشگران
- تغییرات و تحولات واقعیت‌های اجتماعی
- تقسیم جوامع بر اساس نوع علم و فرهنگ
- ارزش‌ها و آرمان‌های جوامع مختلف

- ۱) انتقادی - عقلی - تجویزی - تبیینی
- ۲) تجویزی - تبیینی - عقلی - انتقادی
- ۳) تجویزی - تبیینی - انتقادی - تجویزی
- ۴) تفسیری - ایزاری - تجربی - انتقادی

۲۰۹۳. هر عبارت با کدام گزینه مرتبط است؟

- موظف است شرط دوم را محقق کند.
- به خواست و اراده انسان به وجود می‌آیند و دارای آثار و پیامدهای غیرارادی هستند.
- برای برون‌رفت از بحران‌هایی مانند بحران آگاهی و بحران معنا راه‌حل ارائه می‌دهد.

- ۱) مجلس مشروطه - جامعه و قانون - جامعه‌شناسان انتقادی
- ۲) مجلس شورای اسلامی - اعتباریات - علوم اجتماعی جهان متجدد
- ۳) مجلس خبرگان - علم مدنی - جامعه‌شناسان تفسیری
- ۴) مجلس خبرگان - اعتباریات - علوم اجتماعی جهان اسلام

۲۰۹۴. به ترتیب عبارت درست و نادرست درباره دیدگاه علامه طباطبایی و میرزای نائینی را کدام گزینه نشان می‌دهد؟

- (۱) علم مدنی را در مقابل علمی قرار می‌دهد که موضوع آن‌ها مستقل از اراده انسان‌ها وجود دارد - از نظر ایشان مشروطه که مجلس را برقرار می‌سازد گرچه نظام مطلوب در زمان غیبت امام معصوم نیست ولی بهترین نظام ممکن در شرایط موجود آن روزگار است.
- (۲) پدیده‌هایی را که با قرارداد و اعتبار عقل عملی ایجاد می‌شوند اعتباریات می‌نامد - در پایان قرن بیستم به این نتیجه رسید که مردم می‌توانند در مشروطه با کمک مجلس شورا ویژگی دوم نظام اسلامی را نیز محقق کنند.
- (۳) عقل نظری به شناخت هستی‌ها می‌پردازد و به انسان در انجام عملش یاری می‌رساند - از نظر او مشروطه به معنای مشروط کردن حاکمان و حکومتی است که در چارچوب خواست و اراده مردم عمل کند.
- (۴) از دو سطح عقل عملی و عقل نظری سخن می‌گوید - با توجه به واقعیت‌های اجتماعی ایران و با استفاده از فقه نظام مشروطه را تبیین کرد.

۲۰۹۵. در هر دوره زمانی کدام رویداد ایجاد شده است؟

- پایان قرن بیستم

- آغاز قرن بیستم

- (۱) میرزای نائینی درباره لزوم قانون اساسی در دولت اسلامی سخن گفت - با توجه به شرایط آن روز جامعه خود توانست نظام مشروطه را طرح کنند.
- (۲) شکل‌گیری جامعه‌ای که هر دو ویژگی جامعه مطلوب را داشته باشد؛ یعنی هم قوانین آن عادلانه باشند و هم مجریان این قوانین دو شرط عدالت و علم را داشته باشند - مردم در مشروطه با کمک مجلس شورا، ویژگی اول و دوم نظام اسلامی را محقق کردند.
- (۳) امام خمینی با توجه به شرایط اجتماعی مسئله ولایت فقیه و انقلاب اسلامی را طرح نمودند - میرزای نائینی با توجه به واقعیت‌های اجتماعی ایران با استفاده از فقه نظام مشروطه را تبیین کرد.
- (۴) مردم از طریق مجلس، سازمان‌ها و ساختارهای اجتماعی را به گونه‌ای عادلانه شکل دادند - امام خمینی (ره) در ادامه تلاش و مبارزه برای تشکیل جامعه مطلوب به این نتیجه رسیدند که مردم ایران می‌توانند جامعه مطلوب را تشکیل دهند.

۲۰۹۶. کدام گزینه جامعه مطلوب را از نظر فقه شیعه به درستی نشان می‌دهد؟

- (۱) حمایت مردم و همراهی آنان از مجلس - مشروط کردن حاکمان و حکومتی که در چارچوب مقررات عادلانه مجلس عمل کند.
- (۲) دفاع از مرزهای اسلامی در برابر تهاجم متجاوزان - تلاش برای تحقق و گسترش عدالت
- (۳) روابط و ساختارهای آن با مشارکت و همراهی مردم، عادلانه باشد - حاکمان و کارگزاران جامعه نیز عالم به عدالت و عمل کنند به آن باشند یعنی عالم و عادل باشند.
- (۴) مدارای اجتماعی با مسلمانان و همه کسانی که به دنبال زندگی صلح‌آمیزند - به رسمیت شناختن تفاوت‌های قومی، نژادی، زبانی و فقهی و تبدیل این تفاوت‌ها به شکل‌گیری امت اسلامی

۲۰۹۷. عبارات زیر به ترتیب مصادیق کدام گزینه‌اند؟

- مدارا، مقاومت و عدالت

- درباره جامعه آرمانی سخن می‌گوید.

- با خواست و اراده انسان به وجود می‌آیند، دارای آثار و پیامدهای غیرارادی هستند.

- (۱) آرمان‌های اجتماعی فقه اسلام - علوم اجتماعی جهان اسلام - اعتباریات
- (۲) کارکردهای علوم اجتماعی جهان اسلام - فقه شیعه - پدیده‌های تکوینی
- (۳) آرمان‌های اجتماعی فقه اسلام - علوم اجتماعی مدرن - پدیده‌های طبیعی
- (۴) تقابل علوم اجتماعی جهان اسلام با علوم اجتماعی مدرن - علوم اجتماعی جهان اسلام - اعتباریات

(ترکیبی با درس ۹)

۲۰۹۸. هر عبارت نشانه کدام مفهوم است؟

- علوم انسانی و اجتماعی را پدید می‌آورد.

- واقعیت‌هایی را که مستقل از آگاهی و اراده انسان است مانند موضوع فلسفه و ریاضیات و طبیعیات را شناسایی می‌کند.

- گروه، خانواده و قانون از دیدگاه علامه طباطبایی

- شناسایی ارزش‌ها و آرمان‌ها

- (۱) عقل نظری - عقل نظری - علوم انسانی - عقل نظری
- (۲) عقل عملی - عقل عملی - علوم اجتماعی - عقل عملی
- (۳) عقل نظری - عقل عملی - اعتباریات - عقل نظری
- (۴) عقل عملی - عقل نظری - اعتباریات - عقل عملی

(ترکیبی با درس ۹)

۲۰۹۹. هر عبارت به کدام مفهوم اشاره دارد؟

- یکی از مهم‌ترین شاخه‌های علوم اجتماعی مسلمانان

- به سطوح تجویزی و انتقادی محدود نمی‌شود بلکه سطوح توصیفی و تبیینی هم دارد.

- قانون و جامعه در دیدگاه علامه طباطبایی

- (۱) جامعه‌شناسی - جامعه‌شناسی انتقادی - اعتباریات
- (۲) فقه - علوم اجتماعی جهان اسلام - اعتباریات
- (۳) علوم انسانی - جامعه‌شناسی تفسیری - عقل عملی
- (۴) فقه - علوم اجتماعی جهان متجدد - متافیزیک

۲۱۰۰. جهان اسلام با توجه به تعریفی که از ..... داشته است و به تناسب جریان‌های فکری و اجتماعی درون خود، علم و دانش‌هایی را شکل داده است.

- علوم اجتماعی جهان اسلام همواره ناظر به ..... آن بوده است.
- یکی از مهم‌ترین شاخه‌های علوم اجتماعی مسلمانان ..... است.

- (۱) دانش علمی - مسائل و نیازهای اجتماعی - فقه
- (۲) دانش عمومی - مسائل و نیازهای اجتماعی - عرفان
- (۳) دانش علمی - عقاید و ارزش‌ها - فقه
- (۴) دانش عمومی - عقاید و ارزش‌ها - علم عمران

۲۱۰۱. کدام یک از موارد زیر جزء ویژگی‌های علم فقه نیست؟

- (۱) علم فقه ویژگی‌های جامعه مطلوب و آرمانی را مشخص می‌کند.
- (۲) علم فقه راه‌های برون رفت از وضع موجود به سوی وضع مطلوب را بیان می‌کند.
- (۳) فقه مسائل اجتماعی را توصیف کرده و وضع موجود را با وضع مطلوب ستجش می‌کند.
- (۴) فقه درباره چگونگی رفتار اجتماعی مسلمانان و جامعه اسلامی، احکام و قواعدی را مطرح می‌کند.

۲۱۰۲. کدام ویژگی فرهنگ مطلوب جهانی است که از آرمان‌های فقه اسلامی است و علاوه بر مسلمانان، مدارای اجتماعی با چه کسانی صورت می‌پذیرد؟

- (۱) عدالت - گروه‌های قومی و نژادی و زبانی
- (۲) آزادی - گروه‌های قومی و نژادی و زبانی
- (۳) عدالت - کسانی که به دنبال زندگی صلح‌آمیز هستند.
- (۴) آزادی - کسانی که به دنبال زندگی صلح‌آمیز هستند.

۲۱۰۳. از دیدگاه میرزای نائینی، جامعه آرمانی و مطلوب شیعه در عصر غیبت فاقد ویژگی ..... است و این ویژگی در نظریه ولایت فقیه امام خمینی (ره) از طریق ..... محقق می‌شود.

- (۱) روابط و ساختارهای عدالت محور - مشارکت و حضور فعال مردم
- (۲) روابط و ساختارهای عدالت محور - وجود مجلس شورای اسلامی بر طبق موازین فقهی
- (۳) حاکمان و کارگزاران عالم و عامل به عدالت - وجود مجلس شورای اسلامی بر طبق موازین فقهی
- (۴) حاکمان و کارگزاران عالم و عامل به عدالت - مشارکت و حضور فعال مردم

۲۱۰۴. در آغاز قرن بیستم ..... با توجه به واقعیت‌های اجتماعی ایران با استفاده از .....، ..... را توضیح داد و ..... با توجه به شرایط اجتماعی پایان قرن بیستم ولایت فقیه را تبیین کرد.

- (۱) میرزای نائینی - فقه - پارلمان - شهید بهشتی
- (۲) آخوند خراسانی - فقه - پارلمان - شهید بهشتی
- (۳) میرزای نائینی - فقه - نظام مشروطه - امام خمینی
- (۴) آخوند خراسانی - فقه - نظام مشروطه - امام خمینی

۲۱۰۵. ویژگی اول و دوم جامعه اسلامی به ترتیب از کدام طریق تأمین می‌شود؟

- (۱) مجلس خبرگان رهبری - مجلس شورای اسلامی
- (۲) مجلس شورای اسلامی - مجلس خبرگان رهبری
- (۳) شورای نگهبان - مجلس خبرگان رهبری
- (۴) مجلس خبرگان رهبری - شورای نگهبان

۲۱۰۶. به ترتیب پیامد، نتیجه و معلول هر یک از موارد زیر کدام است؟

- به رسمیت شناختن تفاوت‌ها توسط فقه اسلامی
- مقبولیت و مرجعیت علم فقه در فرهنگ عمومی
- مشارکت و حضور فعال مردم ایران در نظریه امام خمینی
- تعامل علوم اجتماعی جهان اسلام با علوم اجتماعی مدرن

- (۱) فرصتی برای شکل‌گیری امت اسلامی - بروز دو انقلاب اجتماعی - هر دو ویژگی جامعه مطلوب اسلام - تحلیل مسائل جامعه جهانی
- (۲) مشخص کردن ویژگی‌های جامعه مطلوب - نقش فقه در تعیین رابطه مردم و قدرت - تغییر نظام پادشاهی - بیان راه‌حل برای خروج از برهان
- (۳) داوری ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی مختلف - ایجاد ساختارهای عادلانه با مشارکت مردم - ایجاد ساختارهای عادلانه - طرح نظریات جدید
- (۴) بیان احکام و قواعد توسط فقه اسلامی - حمایت مردم از تشکیل مجلس در نظام مشروطه - کارگزاران و حاکمان عادل - بیان وضعیت جامعه مطلوب

۲۱۰۷. جدول زیر را تکمیل کنید.

امام خمینی (ره)	پایان قرن بیستم	با توجه به شرایط اجتماعی پایان قرن بیستم	ج
میرزای نائینی	الف	ب	نظریه مشروطه

- (۱) آغاز قرن بیستم - با وجود مقبولیت و مرجعیت فقه در فرهنگ عمومی - هر دو ویژگی جامعه مطلوب
- (۲) پایان قرن نوزدهم - با توجه به واقعیت‌های اجتماعی ایران - مشارکت و حضور فعال مردم
- (۳) آغاز قرن بیستم - با استفاده از فقه - نظریه ولایت فقیه
- (۴) پایان قرن نوزدهم - با توجه به ویژگی‌های مطلوب جامعه - نظریه انقلاب اسلامی

۲۱۰۸. معتقد بود که در شرایط روزگار و در جامعه ایران، نمی‌توان ویژگی ..... جامعه مطلوب را که مستلزم ..... است، تحقق ببخشیم ولی می‌توانیم ویژگی ..... محقق کنیم.

- (۱) امام خمینی - دوم - مشروط کردن حاکمان - اول
 (۲) امام خمینی - اول - رسیدن به جامعه مطلوب - دوم
 (۳) میرزای نائینی - دوم - تغییر نظام پادشاهی - اول
 (۴) میرزای نائینی - اول - دستیابی به قوانین عادلانه - دوم

۲۱۰۹. میرزای نائینی مشروطه را به معنای مشروط کردن حاکمان و حکومتی می‌دانست که در چارچوب مقررات عادلانه مجلس عمل کند؛ یعنی ..... در نظریه انقلاب اسلامی، مجلس خبرگان موظف است شرط دوم جامعه مطلوب را محقق کند؛ یعنی .....

- (۱) هم قوانین آن عادلانه باشند و هم مجریان این قوانین از دو شرط علم و عدالت برخوردار باشند - مردم ایران می‌توانند با مشارکت و حضور فعال خود، جامعه‌ای ایجاد کنند که هر دو ویژگی جامعه مطلوب را داشته باشد.
 (۲) مجلس شورای اسلامی با مشارکت نمایندگان مردم موظف است شرط اول را محقق کند - جوامع اسلامی می‌توانند بنا به شرایط متفاوت فرهنگی و تاریخی خود، الگوهای متنوعی از نظام‌های سیاسی و اجتماعی اسلامی را پدید آورند.
 (۳) مردم از طریق مجلس، سازمان‌ها و ساختارهای اجتماعی را به گونه‌ای عادلانه شکل دهند - هم قوانین آن عادلانه باشند و هم مجریان این قوانین از دو شرط علم و عدالت برخوردار باشند.
 (۴) مردم در مشروطه با کمک مجلس شورا، ویژگی اول نظام اسلامی را محقق کردند - رهبر جامعه را بر اساس معیارهای اسلامی شناسایی و معرفی کند و بر عملکرد او نظارت نماید.

۲۱۱۰. کدام گزینه با جدول مقابل مرتبط است؟

علوم اجتماعی جهان متجدد	علوم اجتماعی جهان اسلام
انتقادی	ب
تبیینی	د

- تبیین تجربی، تفهیمی و انتقادی
 - تبیین را به تبیین تجربی محدود نمی‌کند.
 - از ظرفیت عقل نظری و عقل عملی و روحی برای داوری ارزش‌ها کمک می‌گیرد.
 - تبیین تجربی و عقل ابزاری

- (۱) الف - ب - ج - د
 (۲) ج - الف - ب - د
 (۳) ب - د - الف - ج
 (۴) ج - د - ب - الف

۲۱۱۱. تمایز علوم اجتماعی اسلامی از جامعه‌شناسی تبیینی کدام است و کدام عقل عامل ایجاد اعتبارات است؟

- (۱) شناخت تفاوت پدیده‌های اعتباری و تکوینی - عملی
 (۲) قائل نبودن به تقابل تفسیر و تبیین - نظری
 (۳) شبیه دانستن علوم اجتماعی به علوم طبیعی - عملی
 (۴) فراتر رفتن از دانش تجربی و عقل ابزاری - نظری

۲۱۱۲. مجلس خبرگان در نظریه ولایت فقیه کدام یک از شروط موردنظر جامعه مطلوب فقه شیعه را تضمین می‌کند و قانون علیت در فلسفه با کمک کدام نوع عقل شناخته می‌شود؟

- (۱) مشروط کردن حاکمان به عمل در چارچوب مقررات عادلانه - عقل تفسیری (۲) عالم و عادل بودن حاکم و کارگزاران جامعه - عقل نظری
 (۳) مقبولیت و مرجعیت علم فقه - عقل عملی
 (۴) عادلانه بودن روابط و ساختارهای جامعه با مشارکت مردم - عقل نظری

۲۱۱۳. جامعه‌شناسی انتقادی از ..... و ..... فراتر می‌رود و به دنبال عقلانیت دیگری می‌گردد که ظرفیت و توان ..... داشته باشد و این توان را در ..... جست‌وجو می‌کند.

- (۱) عقل انتقادی - عقل تفسیری - داوری ارزشی - عقل ابزاری
 (۲) عقل ابزاری - عقل تفسیری - داوری ارزشی - عقل انتقادی
 (۳) عقل تفسیری - عقل انتقادی - توصیف - عقل انتقادی
 (۴) عقل تجربی - عقل ابزاری - تبیین - عقل انتقادی

۲۱۱۴. درباره انواع رویکردهای جامعه‌شناسی مدرن و نوع عقلی که استفاده می‌کنند، کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) جامعه‌شناسی تفسیری به توصیف هنجارها و ارزش‌های اجتماعی بسنده می‌کند و برای ارتباط با دیگران از عقل ابزاری استفاده می‌کند.
 (۲) جامعه‌شناسی انتقادی به دنبال عقلانیتی می‌گردد که ظرفیت و توان داوری ارزشی و انتقادی داشته باشد.
 (۳) جامعه‌شناسی پوزیتیویستی از عقل تجربی برای پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی استفاده می‌کند.
 (۴) جامعه‌شناسی انتقادی ظرفیت داوری نسبت به مناسبات و ارتباطات انسانی را در عقل انتقادی جست‌وجو می‌کند.

۲۱۱۵. هر پدیده به ترتیب با کدام نوع عقل شناسایی و درک می‌شوند؟

«آزادگی - عوامل مهاجرت - اعلامیه حقوق بشر»

- (۱) عقل عام - عقل تجربی - عقل ابزاری
 (۲) عقل انتقادی - عقل تفسیری - عقل تجربی
 (۳) عقل تجربی - عقل تفسیری - عقل انتقادی
 (۴) عقل انتقادی - عقل ابزاری - عقل تفسیری

۲۱۱۶. جامعه‌شناسی تبیینی از ..... برای پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی استفاده می‌کند.

- جامعه‌شناسی انتقادی از ..... و ..... فراتر می‌رود.

- جامعه‌شناسی تفسیری به ..... هنجارها و ارزش‌های اجتماعی بسنده می‌کند.

- (۱) عقل تفسیری - عقل تجربی - عقل انتقادی - درک
 (۲) عقل ابزاری - عقل ابزاری - عقل تفسیری - توصیف
 (۳) عقل انتقادی - عقل تفسیری - عقل ابزاری - درک
 (۴) عقل تجربی - عقل تفسیری - عقل انتقادی - ارزیابی

۲۱۱۷. کدام گزینه درباره علم فقه صحیح است ولی در رابطه با نظریات میرزای نائینی صحیح نیست؟

- ۱) جامعه‌ای را مطلوب می‌داند که اولاً روابط و ساختارهای آن با مشارکت و همراهی مردم عادلانه باشد و حاکمان و کارگزاران آن نیز مطابق نظر مردم عمل کنند - معتقد بود که مردم ایران می‌توانند با مشارکت و حضور فعال خود جامعه‌ای ایجاد کنند که هر دو ویژگی جامعه مطلوب را داشته باشد.
- ۲) نه تنها ویژگی‌های جامعه مطلوب و آرمانی را مشخص می‌کند بلکه راه‌های برون‌رفت از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب را تجویز می‌کند - نظام مشروطه نه تنها ویژگی اول جامعه مطلوب را برقرار می‌سازد تا مردم از طریق مجلس، ساختارهای اجتماعی را به گونه‌ای عادلانه شکل دهند بلکه ویژگی دوم را نیز محقق می‌سازد.
- ۳) مسائل اجتماعی را توصیف و تبیین می‌کند و درباره چگونگی رفتار اجتماعی مسلمانان و جامعه اسلامی احکام و قواعدی را مطرح می‌کند - مردم در مشروطه با کمک مجلس شورا ویژگی اول نظام اسلامی را محقق می‌سازند.
- ۴) فقه اسلامی با به رسمیت شناختن تفاوت‌های قومی و نژادی این تفاوت‌ها را به فرصتی برای شکل‌گیری امت اسلامی تبدیل کرد - مشروطه به معنای مشروطه کردن حاکمان و حکومتی است که در چارچوب مقررات عادلانه مجلس عمل کند.

۲۱۱۸. هر عبارت پیامد، تعریف و علت کدام گزینه است؟

- فارابی علم مدنی را در مقابل علمی قرار می‌دهد که موضوع آن‌ها مستقل از اراده انسان‌ها وجود دارد.
- انسان به کمک آن حقایق و قواعد جهان را می‌شناسد.
- مقبولیت و مرجعیت فقه شیعه

- ۱) واقعیت‌های اجتماعی پدیده‌هایی هستند که مستقل از آگاهی و اراده انسان‌ها ایجاد می‌شوند - عقل عام نقش مهم در تعیین نوع رابطه مردم با قدرت‌های داخلی و خارجی از دو سطح عقل نظری و عقل عملی سخن می‌گوید - عقل ابزاری - شکل‌گیری دو انقلاب اجتماعی در یک قرن در جهان اسلام
- ۲) واقعیت‌های اجتماعی پدیده‌هایی هستند که با آگاهی و اراده انسان‌ها ایجاد می‌شوند - عقل خاص - شکل‌گیری دو انقلاب اجتماعی در یک قرن در ایران
- ۳) شکل‌گیری پدیده‌هایی که در علوم اجتماعی ایجاد و بررسی می‌شوند - عقل خاص - توصیف و تبیین دو انقلاب اجتماعی در یک قرن در ایران

۲۱۱۹. هر عبارت به کدام اندیشمند اشاره دارد؟

- مفهوم عقلانیت در جهان اسلام متفاوت از عقلانیت موجود در جهان غرب است.
- با طرح مسئله اعتباریات تعریف دقیق‌تری از موضوع علوم اجتماعی ارائه می‌کند.
- با توجه به دو انقلاب در طی یک قرن در ایران مقاله‌ای نوشته با عنوان «چرا ایران کشوری انقلابی است؟»
- از نخستین کسانی که درباره لزوم قانون اساسی در دولت اسلامی سخن گفته است.

- ۱) طه عبدالرحمن - محمد عبدالجباری - میرزای نائینی - علامه طباطبایی ۲) محمد عبدالجباری - طه عبدالرحمن - نیکی کدی - علامه طباطبایی
- ۳) غزالی دوران - علامه طباطبایی - محمد عبدالجباری - میرزای نائینی ۴) طه عبدالرحمن - علامه طباطبایی - نیکی کدی - میرزای نائینی

۲۱۲۰. درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

- متفکران مسلمان دانش علمی را به دانش حسی و تجربی محدود نمی‌کنند و برخلاف رویکرد تفسیری، تفسیر را در تقابل با تبیین می‌دانند.
- علوم اجتماعی جهان اسلام در تعامل با علوم اجتماعی جهان مدرن می‌تواند خود را بسط دهد و علاوه بر توصیف و تبیین مسائل جهان اسلام، مسائل جامعه جهانی را هم تحلیل کنند.

- طه عبدالرحمن، دستاورد مهم جهان اسلام را عرفان و معنویت می‌داند.

- رویکرد انتقادی برای داوری ارزش‌ها از ظرفیت عقل نظری و عقل عملی بهره می‌برد و به معیار جهان‌شمولی که فراتر از محصولات اجتماعی و تاریخی انسان‌ها باشد، دسترسی می‌یابد.

- ۱) نادرست - درست - درست - نادرست
- ۲) درست - نادرست - درست - نادرست
- ۳) نادرست - درست - درست - درست
- ۴) درست - نادرست - نادرست - درست

۲۱۲۱. کدام گزینه درباره علوم اجتماعی جهان اسلام و رویکردهای جامعه‌شناسی مدرن به ترتیب نادرست و درست است؟

- ۱) علاوه بر تبیین وضعیت موجود جهان اسلام درباره وضعیت مطلوب و آرمانی جامعه اسلامی و همچنین جامعه جهانی داوری خواهد کرد - رویکرد انتقادی برای داوری درباره ارزش‌ها به معیار جهان‌شمولی که فراتر از محصولات اجتماعی و تاریخی انسان‌ها باشد دست می‌یابد.

- ۲) تبیین‌های علمی جهان اسلام به شناخت تجربی محدود نمی‌شود و از منابع عقلانی و وحیانی نیز استفاده می‌کند - رویکرد تبیینی علوم اجتماعی را شبیه علوم طبیعی می‌داند.

- ۳) عقلانیت جهان اسلام در تولید دانش علمی نسبت به محیط فرهنگی و اجتماعی نقش محوری دارد و با تعامل با فرهنگ و سنت‌های تاریخی محیط خود همه عرصه‌های علمی را به تنهایی سامان می‌دهد - رویکرد تفسیری، تفسیر و تبیین را در تقابل با هم می‌داند.

- ۴) علوم اجتماعی جهان اسلام از منابع و ابزارهای تجربی برای توصیف و تبیین مسائل اجتماعی استفاده خواهد کرد - رویکرد انتقادی برای داوری ارزش‌ها از ظرفیت عقل نظری با عقل عملی و وحی بهره می‌برد.

۲۱۲۲. هر عبارت پیامد کدام گزینه است؟

- تعریف دقیق‌تر از علوم اجتماعی توسط علامه طباطبایی
- پدید آمدن نظریات لازم برای دو انقلاب اجتماعی
- ارائه راهکار برای برون‌رفت از بحران‌هایی مانند بحران آگاهی و بحران معنا
- (۱) قرار دادن علم مدنی در مقابل علومی که موضوع آن‌ها مستقل از اراده انسان‌ها وجود دارد - علوم اجتماعی جهان اسلام - آشنایی با علوم اجتماعی جهان متجدد
- (۲) طرح مسئله اعتباریات - فقه شیعه - تعامل متفکران مسلمان با علوم اجتماعی مدرن
- (۳) استفاده از عقل عملی - علوم اجتماعی جهان اسلام - استفاده از عقلانیت جهان اسلام که همه عرصه‌های علمی را به‌تنهایی سامان نمی‌دهد.
- (۴) استفاده از عقل نظری و عقل عملی - فقه شیعه - کارکردهای علوم اجتماعی اسلام

۲۱۲۳. به ترتیب هر یک از موارد زیر به علت، پیامد و مفهوم کدام گزینه اشاره دارد؟

- فارابی واقعیت اجتماعی را ساخته‌شده با آگاهی و اراده می‌داند.
- ارائه تعریف دقیق‌تر از موضوع علوم اجتماعی
- اعتباریات

- (۱) سخن از دو سطح عقل - موضوع مستقل از اراده انسان - هست‌ها
- (۲) علم مدنی مقابل برخی علوم است - موضوع مستقل از اراده انسان - به اراده انسان
- (۳) سخن از دو سطح عقل - طرح مسئله اعتباریات - هست‌ها
- (۴) علم مدنی مقابل برخی علوم است - طرح مسئله اعتباریات - به اراده انسان

۲۱۲۴. کدام گزینه درباره علوم اجتماعی جهان اسلام در مقایسه با علوم اجتماعی جهان متجدد نادرست و درباره عقل نظری، درست است؟

- (۱) عقلانیت در جهان اسلام، ارزش‌ها و اعتبار روشنگرانه خود را از متن فرهنگ و کنش‌های عاملان می‌گیرد - علوم انسانی و اجتماعی را پدید می‌آورد.
- (۲) تبیین‌های علمی جهان اسلام به شناخت تجربی محدود نمی‌شود و از منابع عقلانی و وحیانی نیز استفاده می‌کند. انسان به کمک آن حقایق و قواعد جهان‌رामी‌شناسد.
- (۳) عقلانیت جهان اسلام در تولید دانش علمی نقش محوری دارد و همه عرصه‌های علمی را به‌تنهایی سامان می‌دهد - واقعیت‌هایی را که مستقل از آگاهی و اراده انسان وجود دارند، شناسایی می‌کند.
- (۴) علم اجتماعی جهان اسلام، علاوه بر تبیین وضعیت موجود جهان اسلام، درباره وضعیت مطلوب جامعه جهانی نیز داوری خواهد کرد - به کمک حس و با روش تجربی، هستی‌های طبیعی را می‌شناسد.

۲۱۲۵. از نظر عبدالحسین زرین‌کوب عامل جهانی شدن تمدن اسلامی در چه بود و عامل داخلی جذب هر چیز تازه و مطبوع چه بود؟

- (۱) شوق و اراده کسانی که از هر قوم و ملتی بودند - ارتباط با دنیای غیراسلامی در خارج
- (۲) ارتباط با دنیای غیراسلامی در خارج - شوق و اراده کسانی که از هر قوم و ملتی بودند.
- (۳) شوق و اراده کسانی که از هر قوم و ملتی بودند - مدارا و وحدت و همکاری تمامی عناصر جامعه
- (۴) ارتباط با دنیای غیراسلامی در خارج - مدارا و وحدت و همکاری تمامی عناصر جامعه

۲۱۲۶. کدام گزینه با توجه به میرزا حسین نائینی صحیح نیست؟

- (۱) میرزای نائینی در آغاز قرن بیستم معتقد بود که ما نمی‌توانیم ویژگی عادل بودن زمامداران را فراهم کنیم.
- (۲) مطابق این نظریه، مشروطه که مجلس را برقرار می‌سازد، بهترین نظام موجود در آن زمان است.
- (۳) مشروطه از نظر میرزای نائینی مشروط کردن حاکمان و حکومتی است که در چارچوب قوانین عادلانه مجلس عمل می‌کند.
- (۴) میرزای نائینی از نخستین اندیشمندانی است که از لزوم وجود حکومت اسلامی در جوامع اسلامی سخن گفته است.

۲۱۲۷. موارد مطرح‌شده متعلق به چه جریان یا شخصیتی است؟

- محدود دانستن هویت فرهنگی جوامع اسلامی به هویتی سکولار و دنیوی
- لزوم قانون اساسی در دولت اسلامی
- یاری رساندن عقل عملی به انسان در انجام عمل
- نظریه تجدد اسلامی

- (۱) شرق‌شناسان و تاریخ‌نگاران غربی - امام خمینی (ره) - فارابی - طه عبدالرحمن
- (۲) مستشرقان - میرزای نائینی - علامه طباطبایی - طه عبدالرحمن
- (۳) منورالفکران غرب‌گرا - میرزای نائینی - فارابی - محمدعابد الجابری
- (۴) تاریخ‌نگاران غربی - امام خمینی (ره) - علامه طباطبایی - محمدعابد الجابری

۲۱۲۸. به ترتیب پاسخ سؤالات زیر کدام است؟

الف) منظور از «این شاخه، در جمله، جامعه اسلامی با استفاده از این شاخه، علم اجتماعی خود، رفتارها و هنجارهای اجتماعی را ارزیابی و نقد می‌نماید، چیست؟

ب) فعالیت مکاتب مختلف فقهی، در مواجهه با کدام امر بوده است؟

ج) تصویر روبه‌رو با کدام عبارت در ارتباط است؟

۱) عقلانیت - مواجهه با شیوه‌های زندگی - علم فقه نه تنها ویژگی‌های جامعه مطلوب و آرمانی را مشخص می‌کند، بلکه راه‌های برون‌رفت از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب را تجویز می‌کند.

۲) فقه - نظام‌های اجتماعی - مکاتب و مذاهب فقهی به‌رغم تفاوت‌هایی که با هم داشته‌اند، از مشترکات فراوانی هم برخوردار بوده‌اند.

۳) عقل نظری - قدرت‌های اجتماعی - فقه اسلامی با به رسمیت شناختن تفاوت‌های قومی، نژادی، زبانی و فقهی، این تفاوت‌ها را به فرصتی برای شکل‌گیری امت اسلامی تبدیل کرد.

۴) عقل عملی - ارزیابی رفتارها و هنجارها - جهان اسلام با توجه به تعریفی که از دانش علمی داشته و به تناسب جریان‌های فکری و اجتماعی درون خود، علوم و دانش‌هایی را شکل داده است.

۲۱۲۹. صحیح یا غلط بودن هر گزاره را مشخص کنید.

- علم فقه نه تنها ویژگی‌های جامعه مطلوب و آرمانی را مشخص می‌کند بلکه راه‌های برون‌رفت از وضعیت مطلوب به سوی وضعیت موجود را نیز تجویز می‌کند.
- مکاتب و مذاهب فقهی به‌رغم تفاوت‌هایی که با هم داشته‌اند، از مشترکات فراوانی هم برخوردار بوده‌اند.

- مدارای اجتماعی با مسلمانان، دفاع از مرزهای اسلامی در برابر متجاوزان، عدم صلح با کسانی که به دنبال زندگی صلح‌آمیزند و تلاش برای تحقق و گسترش عدالت، از جمله آرمان‌های بیان‌شده در فقه اسلامی است.

- جهان اسلام با توجه به تعریفی که از دانش علمی داشته و به تناسب جریان‌های فکری و اجتماعی درون خود، علوم و دانش‌هایی را شکل داده است.

۱) غ - ص - غ - ص ۲) غ - ص - ص - ص ۳) ص - ص - ص - ص ۴) ص - غ - غ - غ

۲۱۳۰. در کدام گزینه هر دو عبارت پیرامون ویژگی‌های ممتاز علوم اجتماعی جهان اسلام در مقایسه با علوم اجتماعی جهان متجدد صحیح است؟

۱) عقلانیت در جهان اسلام با وجود تعامل با فرهنگ و سنت‌های تاریخی محیط خود، ارزش‌ها و اعتبار روشنگرانه خود را از متن عقل و وحی و تجربه نمی‌گیرد - دانش اجتماعی اسلامی بخشی از دانش علمی درباره محیط فرهنگی و اجتماعی، به کمک حس و تجربه زیسته و بخشی دیگر را با استفاده از وحی سامان می‌بخشد.

۲) تبیین‌های علمی جهان اسلام به شناخت تجربی محدود نمی‌شود و از منابع عقلانی و وحیانی نیز استفاده می‌کند - عقلانیت جهان اسلام در تولید دانش علمی درباره محیط فرهنگی و اجتماعی نقش محوری دارد و همه عرصه‌های علمی را به‌تنهایی سامان می‌دهد و مورد بررسی و نقد قرار می‌دهد.

۳) عقلانیت مورد استفاده در جهان اسلام علاوه بر آنکه با داده‌های حسی و تجربی و همچنین با هنجارها و ارزش‌ها و آرمان‌های فرهنگی، اجتماعی و تاریخی پیرامون خود تعامل فعال دارد - عاملان با استفاده از تعالیم قرآن در جهان اسلام، به‌گونه‌ای مستقل به ارزیابی فرهنگ و تاریخ مربوط به خود می‌پردازند.

۴) علوم اجتماعی جهان اسلام از منابع و ابزارهای تجربی برای توصیف و تبیین مسائل اجتماعی استفاده خواهد کرد - علم اجتماعی جهان اسلام، علاوه بر تبیین وضعیت موجود جهان اسلام، درباره وضعیت مطلوب و آرمانی جامعه اسلامی و همچنین جامعه جهانی نیز داوری خواهد کرد.

۲۱۳۱. به ترتیب هر یک از عبارات زیر اشاره به کدام گزینه دارد؟

- شناسایی قانون جاذبه زمین در فیزیک

- عامل شکل‌گیری جوامع از نظر ابن‌خلدون

- پذیرش تفسیر به عنوان نوعی تبیین و استدلال عقلانی

- علم اجتماعی در دیدگاه فارابی

۱) عقل ابزاری - عقلانیت جامعه‌شناسی تفسیری - علم مدنی

۲) عقل نظری - عصیبت - علوم اجتماعی جهان اسلام - زیرمجموعه علوم انسانی

۳) عقل تفسیری - عدالت - علوم اجتماعی انتقادی - علم عمران

۴) عقل خاص - عصیبت - جامعه‌شناسی مدرن - علم مدنی

۲۱۳۲. هر یک از موارد زیر مربوط به کدام گزینه است؟

- فارابی، علم مدنی را در برابر این علوم قرار می‌دهد.

- عقلی که به شناخت هست‌ها می‌پردازد.

- اعتباریات با اعتبار این عقل ایجاد می‌شوند.

۱) علمی که موضوع آن‌ها مستقل از اراده انسان‌ها وجود دارد - عقل نظری - عقل عملی

۲) علمی که موضوع آن‌ها مستقل از اراده انسان‌ها وجود دارد - عقل نظری - عقل نظری

۳) علمی که با آگاهی و اراده انسان به وجود می‌آیند - عقل نظری - عقل عملی

۴) علمی که با آگاهی و اراده انسان به وجود می‌آیند - عقل عملی - عقل عملی

۲۱۳۳. کدام گزینه نشان می‌دهد که علوم اجتماعی متفکران مسلمان، شباهتی با جامعه‌شناختی تفسیری ندارد؟

۱) با شناخت تفاوت پدیده‌های طبیعی و پدیده‌های تکوینی، علوم اجتماعی را شبیه به علوم طبیعی نمی‌دانند.

۲) دانش علمی را به دانش حسی و تجربی، محدود نمی‌کنند و تفسیر را در تقابل با تبیین نمی‌دانند.

۳) با استفاده از عقل تفسیری، تبیین را به تبیین تجربی، محدود نمی‌داند و داوری علمی و ارزشی را کاری علمی نمی‌شمارد.

۴) تبیین را نوعی تفسیر به شمار می‌آورد که نیازمند نوعی استدلال عقلی ابزاری است.

پایه دوازدهم

۲۱۲۴. به ترتیب کدام موارد به «الف»، «ب» و «ج» اشاره دارند؟

علوم اجتماعی جهان اسلام	جامعه‌شناسی مدرن	
تبیین را به تبیین تجربی، محدود نمی‌داند.	عقل ابزاری «ج»	پوزیتیویستی
از ظرفیت جهان‌شمول «الف» و «ب» و وحی برای داوری ارزش‌ها کمک می‌گیرد.	عقل انتقادی	انتقادی

- (۱) عقل نظری - عقل عملی - دانش تبیینی
 (۲) عقل عملی - عقل تفسیری - دانش تبیینی
 (۳) عقل نظری - عقل تجویزی - دانش تفسیری
 (۴) عقل عملی - عقل نظری - دانش تجویزی
۲۱۲۵. چرا فارابی علم مدنی را در مقابل علمی قرار می‌دهد که موضوع آن‌ها مستقل از اراده انسان‌هاست؟ طرح مسئله اعتباریات در نظریه علامه طباطبایی، چه کمکی به علوم اجتماعی کرده است؟ کدام یک جزء ویژگی‌های اعتباریات از دیدگاه علامه طباطبایی نیست؟
- (۱) علوم اجتماعی در جهان اسلام به سطوح تجویزی و انتقادی محدود نمی‌شود بلکه سطوح توصیفی و تبیینی هم دارد - دستیابی به روش معتبر در علوم اجتماعی - با خواست و اراده انسان ایجاد می‌شود.
 (۲) واقعیت‌های اجتماعی را پدیده‌هایی می‌داند که با آگاهی و اراده انسان‌ها ایجاد می‌شوند. تعریف دقیق تراز موضوع علوم اجتماعی باید و نباید‌ها و احکام ارزشی رامی‌شناسد.
 (۳) عقل عملی به انسان در انجام عملش یاری می‌رساند و در این مسیر پدیده‌هایی را ایجاد می‌کند که در علوم اجتماعی بررسی می‌شوند - نقد رویکردهای غلط در علوم اجتماعی - دارای آثار و پیامدهای غیرارادی است.
 (۴) دانشمندان مسلمان، پس از آشنایی با علوم اجتماعی متجدد، برای شناخت مسائل اجتماعی از نظریات جدید کمک گرفته‌اند - هدفمند کردن علوم اجتماعی - با استدلال عقلی، احکام متافیزیکی را درمی‌یابد.

برای مهارت...

۲۱۲۶. عبارت درست در رابطه با ویژگی‌های علوم اجتماعی جهان اسلام، کدام است؟

- (۱) علم اجتماعی جهان اسلام از منابع و ابزارهای تجربی برای توصیف و تبیین مسایل اجتماعی استفاده خواهد کرد.
 (۲) علم اجتماعی جهان اسلام به تبیین وضعیت موجود و آرمانی جامعه اسلامی پرداخته و دربارهٔ جامعه جهانی داوری نمی‌کند.
 (۳) عقلانیت جهان اسلام در تبیین‌های علمی بدون استفاده از حس و تجربه، با استفاده از وحی و عقل به ساماندهی می‌پردازد.
 (۴) عقلانیت در جهان اسلام به رغم تعامل با فرهنگ و سنت‌های تاریخی محیط خود، ارزش‌ها و اعتبار روشنگرانه خود را از متن فرهنگ و کنش‌های عاملان می‌گیرد.

۲۱۲۷. علوم اجتماعی متفکران مسلمان، چه ویژگی‌هایی دارد؟

- (۱) برای داوری دربارهٔ ارزش‌ها، از ظرفیت عقل نظری و عملی و وحی بهره می‌برند و تبیین و تفسیر و تجویز استدلال‌های ویژه خود را دارند و در هر سه سطح، پژوهشگر اجتماعی به دنبال کشف واقعیت‌ها و حقایق است.
 (۲) از سطوح مختلف عقل استفاده می‌کنند و تبیین را به تبیین تجربی محدود می‌دانند و از ظرفیت جهان‌شمول عقل نظری و عقل عملی و وحی کمک می‌گیرند.
 (۳) از ظرفیت جهان‌شمول عقل نظری و عقل عملی و وحی برای داوری ارزش‌ها کمک می‌گیرند و تفسیر را نوعی تبیین و استدلال عقلی نمی‌دانند.
 (۴) تفسیر و تبیین را در تقابل با هم می‌بینند و در همهٔ سطوح، پژوهشگر اجتماعی به دنبال کشف واقعیت‌ها و حقایق است.

۲۱۲۸. هر عبارت به کدام مفهوم اشاره دارد؟

- برقراری عدالت در دیدگاه مخالفین قشربندی اجتماعی
- تبدیل انسان‌ها به موجودات منفعل که زمینه نفوذ سلطه‌گران فراهم می‌شود.
- اولین چالش در جهان متجدد

- (۱) حذف مالکیت خصوصی - عدم وجود حقیقت - بحران محیط‌زیست
 (۲) توزیع برابر ثروت - عدم وجود عدالت و قسط - چالش اقتصادی
 (۳) آزادی اقتصادی - عدم وجود عقلانیت - چالش شمال و جنوب
 (۴) توزیع برابر ثروت - عدم وجود مسئولیت و تعهد - چالش فقر و غنا

۲۱۲۹. کدام یک از گزینه‌های زیر نادرست است؟

- (۱) جهان اسلام با همهٔ فراز و فرودهایش همچنان زنده است، جهان اجتماعی که آگاهی همراه عمل و عمل توأم با آگاهی دارد، زنده است.
 (۲) عالمان مسلمان پس از آشنایی با علوم اجتماعی جهان متجدد برای شناخت مسائل اجتماعی از نظریات جدید هم کمک گرفته‌اند.
 (۳) علم فقه نه تنها مسائل اجتماعی را توصیف و تبیین می‌کند بلکه دربارهٔ چگونگی رفتار اجتماعی مسلمانان و جامعه اسلامی، احکام و قواعدی را مطرح می‌کند.
 (۴) علوم اجتماعی جهان اسلام با توصیف و تبیین وضعیت موجود راه‌های برون‌رفت از وضع موجود به سوی جامعه مطلوب را شناسایی می‌کند.

۲۱۴۰. صحیح یا غلط بودن گزاره‌های زیر را مشخص کنید.

- علوم اجتماعی در جهان اسلام به سطوح تجویزی و انتقادی محدود نمی‌شود.
  - عقل عملی به شناخت هست‌ها می‌پردازد و کمک حس و تجربه، هستی‌های طبیعی را می‌شناسد.
  - اعتباریات به خواست و اراده انسان به وجود می‌آیند و دارای آثار ارادی و غیرطبیعی می‌باشند.
  - علوم اجتماعی جهان اسلام، درباره وضعیت مطلوب جامعه جهانی داوری خواهد کرد.
- (۱) ص - غ - ص - غ (۲) ص - ص - غ - ص (۳) غ - غ - ص - غ (۴) ص - غ - غ - ص

۲۱۴۱. درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

- مدارای اجتماعی با مسلمانان و همه کسانی که به دنبال زندگی صلح‌آمیزند از جمله آرمان‌هایی است که فقه اسلامی عهده‌دار بیان آن‌هاست.
  - مکاتب و مذاهب فقهی به رغم تفاوت‌هایی که با هم داشته‌اند، از مشترکات فراوانی هم برخوردارند.
  - فقه شیعه در قرن بیستم توانسته است نظریات لازم برای دو انقلاب اجتماعی در دو قرن، در جامعه ایران را شکل دهند.
  - علم فقه نه تنها ویژگی‌های جامعه مطلوب و آرمانی را مشخص می‌کند بلکه راه‌های برون‌رفت از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب را تجویز می‌کند.
- (۱) نادرست - درست - درست - نادرست (۲) درست - نادرست - نادرست - درست
(۳) نادرست - نادرست - درست - نادرست (۴) درست - درست - نادرست - درست

۲۱۴۲. رویکرد انتقادی برای داوری درباره ارزش‌ها به ..... که فراتر از محصولات اجتماعی و تاریخی انسان‌ها باشد دسترسی ..... متفکران مسلمان برای داوری درباره ارزش‌ها از ظرفیت ..... و وحی بهره می‌برند.

- (۱) عقلانی - دارد - عقل عام (۲) معیار جهان‌شمولی - ندارد - عقل خاص
(۳) عقلانی - ندارد - عقل عام (۴) معیار جهان‌شمولی - دارد - عقل خاص

۲۱۴۳. به ترتیب کدام گزینه جملات زیر را به درستی کامل می‌کند؟

- اعتباریات در ..... بررسی می‌شود.
  - عقل نظری با ..... احکام متفاوت را درمی‌یابد.
  - هر گونه تلاش علمی و ذهنی به معنای به کارگیری ..... است.
- (۱) علم مدن - استدلال‌های غیرتجربی - عقل خاص (۲) علوم اجتماعی - استدلال‌های عقلی - عقل عام
(۳) علوم انسانی - کمک حس - عقل ابزاری (۴) علوم اجتماعی - روش تجربی - عقل تفسیری

(خارج ۱۴۰۱)

۲۱۴۴. کدام مورد در خصوص «عقل نظری» درست است و درباره «عقل عملی» درست نیست؟

- (۱) این عقل، علوم انسانی و اجتماعی را پدید می‌آورد - شناسایی واقعیت‌هایی مانند ارزش‌ها و آرمان‌ها با این عقل صورت می‌گیرد.
- (۲) در طبیعت و جامعه هیچ رخدادی، خودبه‌خودی و بدون علت رخ نمی‌دهد - قانون علیت در فلسفه با این عقل شناخته می‌شود.
- (۳) هرگز جامعه‌ای بدون تأمین میزانی از حکمت و عدالت روی سعادت دنیوی و اخروی را نخواهد دید - با این عقل ارزش‌ها و آرمان‌ها شناسایی می‌شود.
- (۴) واقعیت‌هایی را که مستقل از آگاهی و اراده انسان وجود دارند، شناسایی می‌کند - هرگز جامعه‌ای بدون تأمین میزانی از شجاعت و عدالت روی سعادت دنیوی و اخروی را نخواهد دید.

(سراسری ۱۴۰۱)

۲۱۴۵. پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب، کدام است؟

- چه کسی بر حمایت مردم از تشکیل مجلس در نظام مشروطه تأکید می‌کرد؟
  - در کدام یک از روش‌های جامعه‌شناسی، محقق به دنبال پرده برداشتن از معناهایی است که در کنش‌ها نهفته‌اند؟
  - چه چیزی، قواعد اقتصادی را با قواعد سیاسی هماهنگ می‌کند؟
- (۱) امام خمینی (ره) - موردی - نهاد اجتماعی (۲) شیخ فضل‌الله نوری - کمی - جهان اجتماعی
(۳) میرزای نائینی - قوم‌نگاری - ساختار اجتماعی (۴) سید جمال‌الدین اسدآبادی - مشارکتی - نظام اجتماعی

(سراسری ۱۴۰۱)

۲۱۴۶. کدام مورد، درباره «عقل نظری» درست است و در خصوص «عقل عملی» درست نیست؟

- (۱) علمی مانند فلسفه، ریاضیات و طبیعیات را به وجود می‌آورد. - ارزش‌ها و آرمان‌ها را شناسایی می‌کند.
- (۲) واقعیت‌هایی مانند ارزش‌ها و آرمان‌ها را شناسایی می‌کند. - خوبی عدالت و بدی ظلم با این عقل شناسایی می‌شود.
- (۳) واقعیت‌هایی را که با آگاهی و اراده انسان به وجود می‌آیند، شناسایی می‌کند. - این نوع عقل، علوم انسانی و اجتماعی را پدید می‌آورد.
- (۴) عقل نظری واقعیت‌هایی را که مستقل از آگاهی و اراده انسان وجود دارند، شناسایی می‌کند. - قانون جاذبه زمین با عقل عملی شناخته می‌شود.

۲۵۴۷. عبارات درست و نادرست را مشخص کنید.

- عقلانیت جهان اسلام در تولید دانش علمی درباره محیط فرهنگی و اجتماعی نقش محوری دارد و همه عرصه‌های علمی را به تنهایی سامان می‌دهد.
- رویکرد تبیینی نه تنها بر آنچه مشاهده می‌شود تمرکز می‌کند، بلکه معنای کنش را نیز در نظر می‌گیرد.
- اگرچه جامعه‌شناسی تفسیری امور سیاسی را پدیده‌های معنادار و ارزشی می‌داند، ولی صرفاً به توصیف ارزش‌ها و نظام‌های سیاسی بسنده می‌کند و ملاکی برای ارزیابی علمی آن‌ها ارائه نمی‌دهد.

- جامعه‌شناسان در شناخت نظم اجتماعی به این پرسش‌ها توجه می‌کنند که چگونه قواعد و هنجارهای با هم زندگی کردن به وجود و دوام می‌آورند؟

- (۱) ص - غ - غ - ص (۲) غ - غ - ص - ص (۳) ص - ص - غ - غ (۴) غ - ص - ص - غ

۲۵۴۸. هر عبارت نشانگر کدام مفهوم یا موضوع است؟

- قانون علیت در فلسفه یا قانون جاذبه زمین در فیزیک با این عقل شناخته می‌شود.
- دانش عمومی را پایه و اساس هرگونه دانشی از جمله دانش تجربی می‌داند.
- روش مستقل و ویژه علوم انسانی و علوم اجتماعی در قرن بیستم
- علم به نفس، علم توحید و علم به مبدأ و معاد

- (۱) عقل عملی - رویکرد تبیینی - تفهم - علم نافع
(۲) عقل نظری - رویکرد انتقادی - تبیین - نافع‌ترین علوم
(۳) عقل خاص - رویکرد تفسیری - تفسیر - علوم نافع
(۴) عقل نظری - رویکرد تفسیری - تفسیر - نافع‌ترین علوم

۲۵۴۹. به ترتیب کدام گزینه در ارتباط با ویژگی‌های علوم اجتماعی جهان اسلام و رقیب رویکرد انتقادی درست و نادرست است؟

(۱) علاوه بر توصیف و تبیین مسائل جهان اسلام، باعث برون‌رفت از بحران‌هایی مانند بحران آگاهی و بحران معنا شده است - می‌خواهد رویکرد انتقادی را برای علوم اجتماعی نگه دارد و این نقش را در نقد روابط و مناسبات میان افراد، گروه‌ها و فرهنگ‌ها می‌بیند.

(۲) تفسیر را نوعی تبیین و استدلال عقلانی می‌شمارد و تفسیر و تبیین را در تقابل با هم قرار نمی‌دهد - سرگذشت دانش همانند سرگذشت قدرت و ثروت، تاریخ سرکوب انسان بوده است، بشر همواره به سرکوبی که از طریق قدرت و ثروت صورت می‌گرفت، حساس بود و اکنون متوجه سرکوبی است که به وسیله دانش اعمال می‌شود و دیگر به آن تن نمی‌دهد.

(۳) برای داوری درباره ارزش‌ها به معیار جهان‌شمولی که فراتر از محصولات اجتماعی و تاریخی انسان‌ها باشد، دسترسی ندارد - خود علم با درست و غلط دانستن و خوب و بد کردن امور می‌تواند داوری کند و موانع را از پیش پای انسان بردارد و تاریکی‌ها را روشن کند.

(۴) با شناخت تفاوت پدیده‌های اعتباری و پدیده‌های تکوینی می‌توان دریافت که شبیه به علوم طبیعی نیستند - نمی‌خواهد به این وضعیت تن دهد که داوری ارزش‌ها بیرون از دایره علم صورت گیرد، زیرا در آن صورت سرنوشت ارزش‌ها به مناسبات قدرت و ثروت سپرده می‌شود و همواره ارزش‌های غالب در زندگی اجتماعی، ارزش‌های ثروتمندان و قدرتمندان خواهد بود.

۲۵۵۰. به ترتیب «اشتراک مدینه ضاله و مدینه فاسقه» - «افتراق الیگارشی و آریستوکراسی» - «اشتراک مطالعه موردی و قوم‌نگاری» - «افتراق و شهادت‌طلبی و فدا کردن جان برای وطن» را کدام گزینه نشان می‌دهد؟

- (۱) جوامع جاهله - تعداد حاکمان - پرده برداشتن از معانی پنهان - هویت‌های متفاوت
(۲) انحراف از مدینه فاضله - شیوه حکومت - پرده برداشتن از معانی پنهان - هویت‌های متفاوت
(۳) جوامع جاهله - روش حکومت - در مقابل روش کمی‌اند - معانی متفاوت
(۴) انحراف از مدینه فاضله - روش حکومت - روش‌های کیفی - استقبال از مرگ

۲۵۵۱. کدام گزینه به ترتیب جدول روبه‌رو را کامل می‌کند؟

معیار	نوع	تبیینی	تفسیری	انتقادی
چگونه مطالعه می‌کند؟	ب	—	—	—
چه چیزی را مطالعه می‌کند؟	—	الف	د	—
چه هدفی را دنبال می‌کند؟	—	—	—	ج

(۱) کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها - نگاه از بیرون - نقد وضعیت موجود و تجویز وضع مطلوب و راه رسیدن به آن - کنش اجتماعی و پیامدهای آن

(۲) کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها - حس و تجربه - پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی - کنش اجتماعی و پیامدهای آن

(۳) پدیده‌های اجتماعی معنادار - نگاه از بیرون - انسجام‌بخشی و معنابخشی به زندگی اجتماعی - کنش‌های اجتماعی معنادار

(۴) کنش اجتماعی و پیامدهای آن - حس و تجربه - نقد وضعیت موجود و تجویز وضع مطلوب - کنش اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی

۲۵۵۲. هر عبارت به دیدگاه کدام متفکر و دانشمند اشاره دارد؟

- در آغاز قرن بیستم و در شرایط آن روز جامعه خود معتقد بود که ما نمی‌توانیم ویژگی دوم جامعه مطلوب را تحقق ببخشیم، ولی می‌توانیم ویژگی اول جامعه‌ای را محقق کنیم تا مردم از طریق مجلس، سازمان‌ها و ساختارهای اجتماعی را به گونه‌ای عادلانه شکل دهند.

- در ورای ابهام، رمز و رازی نهفته که با هنر می‌توان به آن راه یافت.

- از قرار معلوم، زنده ماندن یا رفاه داشتن دلیل موجهی برای زندگانی نبوده و نیست، هر موجود بی‌اهمیتی می‌تواند همین‌ها را بخواهد، من معتقدم که واقعاً زندگی‌ام حکمتی دارد.

- با روش تبیینی می‌خواست مجرم بودن یا نبودن را با مشاهده ویژگی‌های جسمانی و ظاهری تشخیص دهد.

- (۱) میرزای نائینی - چارلز هندی - پاول کله - لمبروزو
(۲) علامه طباطبایی - پاول کله - چارلز هندی - کنت
(۳) میرزای نائینی - پاول کله - چارلز هندی - لمبروزو
(۴) میرزای نائینی - پاول کله - گیدنز - لمبروزو

۲۵۵۲. هر عبارت به ترتیب به کدام نوع عقل و علم اشاره می‌کند؟

- در سخن گفتن با دیگری، از زبان خود برای اصلاح یک رابطه ظالمانه استفاده می‌کنیم.
- همواره نقش مهمی در تعیین نوع رابطه مردم با قدرت‌های داخلی و خارجی داشته است.
- علوم انسانی و اجتماعی را پدید می‌آورد.
- تلاشی است برای بسط دیدگاهی جامع نسبت به جهان، انسان و معناداری جهان.

- (۱) عقل عام - علم انتقادی - عقل نظری - علم به جامعه
(۲) عقل انتقادی - علم فقه - عقل عملی - فلسفه
(۳) عقل تفسیری - علوم اجتماعی - عقل خاص - فلسفه
(۴) عقل عملی - علم فقه - عقل عملی - علم به جامعه

۲۵۵۴. هر عبارت به ترتیب پیامد، معنا یا مفهوم یا موضوع و علت کدام گزینه است؟

- ابن‌خلدون از جامعه آرمانی سخن نگفت.
- خواست و اراده کسانی است که قدرت بر آن‌ها اعمال می‌شود.
- تصور جامعه همچون طبیعت و واقعیتی بیرونی
- (۱) در مطالعات خود به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش حسی و تجربی استفاده کرد - مدار مقبولیت - فقط استفاده از دانش‌های ابزاری برای شناسایی جامعه و پدیده‌های اجتماعی
- (۲) رویکرد ابن‌خلدون انتقادی نیست و محافظه‌کارانه است - مدار مقبولیت - نظم اجتماعی بیرون و مستقل از ما خواهد بود و نه تنها می‌توانیم خود را با آن تطبیق دهیم، بلکه قادر خواهیم بود که تغییرات بنیادین ایجاد کنیم.
- (۳) در مطالعات خود به روش حسی توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش عقلی استفاده کرد - مدار مشروعیت - جامعه با قوانینی به استحکام قوانین طبیعت اداره می‌شود و صرفاً یک پدیده طبیعی پیچیده است و تفاوت میان جوامع، تفاوت‌های کمی است.
- (۴) در مطالعات خود به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش حسی و تجربی استفاده کرد - مدار مشروعیت - همه جوامع مسیر یکسانی به سوی پیشرفت طی می‌کنند و از جوامع ساده به پیچیده تبدیل می‌شوند.

۲۵۵۵. کدام گزینه به ترتیب در رابطه با «مسئله تعارض در ذخیره دانشی جوامع - مدل تکثرگرا - علم مدنی فارابی» درست است؟

- (۱) تعاریف متفاوت و گاه متضادی از علم رواج می‌یابد و ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود - به معنای وحدت هویت‌ها و کثرت هویت‌هاست - به تبیین، یعنی علت‌یابی واقعیت‌های اجتماعی و بررسی تغییرات و تحولات آن‌ها می‌پردازد.
- (۲) گاهی با رها کردن بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخشی دیگر و گاه با طرح ایده‌های جدید حل می‌شوند - به جای مدل همانندسازی، مورد توجه و تأکید قرار می‌گیرد - رویکرد انتقادی به جامعه خود و دیگر جوامع دارد و درباره آرمان‌های جوامع مختلف داوری علمی می‌کند.
- (۳) اعضای جهان اجتماعی برای حل این تعارض‌ها تلاش می‌کنند و تعاریف متفاوتی از دانش علمی ایجاد می‌شود - جدایی فرانسوی‌زبانان ایالت کبک از انگلیسی‌زبان‌ها در کانادا - به توصیف و فهم کنش‌ها و ساختارهای جوامع مختلف می‌پردازد.
- (۴) دانش عمومی به‌طور همه‌جانبه از دانش علمی حمایت نمی‌کند، دانش علمی از رشد و رونق لازم بازمی‌ماند و دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد - تفاوت‌های موجود میان گروه‌های قومی و زبانی حفظ و حتی تشدید می‌گردد - درباره هنجارها، نحوه رفتار و سبک زندگی کنشگران سخن می‌گوید و باید‌ها و نباید‌هایی برای زندگی اجتماعی تجویز می‌کند.

۲۵۵۶. کدام گزینه به سؤالات زیر به درستی پاسخ می‌دهد؟

- در کدام نوع جامعه قدرت نامشروع نمی‌تواند مقبولیت داشته باشد؟
- معنای علم در رویکرد جامعه‌شناسی انتقادی چیست؟
- پیامد داوری درباره پدیده‌های اجتماعی توسط علم اجتماعی چیست؟
- عامل شکل‌گیری جوامع در دیدگاه ابن‌خلدون چیست؟

- (۱) فرهنگ عمومی مردم دینی است - غیرحسی و غیرتجربی است - فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح برای دانشمندان - عقلانیت
(۲) فرهنگ عامه مردم معنوی است - از علم تجربی عبور می‌کند - نقد و اصلاح ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی - عقلانیت
(۳) فرهنگ عمومی مردم دینی است - به معنای حسی و تجربی محدود نمی‌شود - فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح برای دانشمندان - عصبیت
(۴) فرهنگ عامه مردم معنوی است - به معنای حسی و تجربی محدود نمی‌شود - آگاهی درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری - عصبیت

۲۵۵۷. هر عبارت علت کدام گزینه است؟

- تأکید بر تنوع هویت‌ها و اصالت بخشیدن به آن / فاصله میان وضع موجود و وضع مطلوب جهان اجتماعی / طبیعی دانستن قشربندی اجتماعی / موفقیت‌های دانشمندان علوم طبیعی
- (۱) انکار اشتراک و وحدت انسان‌ها - کشانده شدن جامعه‌شناسی به داوری درباره ارزش‌ها و انتقاد از آن‌ها - قشربندی اجتماعی را عادلانه می‌پندارند - هموارشدن مسیر برای عبور از جامعه‌شناسی تبیینی و روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری
- (۲) فرصت گفت‌وگو و معارفه انسان‌ها و فرهنگ‌ها را از بین می‌برد - جامعه‌شناسی به داوری و ارزیابی ارزش‌ها کشانده شد - نقش انسان‌ها و جوامع در پدید آمدن و ادامه یافتن قشربندی اجتماعی را نادیده می‌گیرند - برجسته ساختن شباهت‌های جامعه و پدیده‌هایی مانند ماشین و بدن انسان
- (۳) به حاشیه راندن و حذف هویت‌های انسانی و فرهنگی - یافتن معیارهای علمی برای داوری و انتقاد - تغییر در قشربندی اجتماعی امکان‌پذیر نیست - برجسته ساختن شباهت‌ها و تفاوت‌های میان جامعه و پدیده‌های طبیعی
- (۴) عدم وجود تفاهم و تعامل میان گروه‌ها - ترسیم تصویری از وضعیت مطلوب - تأکید بر کارکردهای قشربندی اجتماعی و تأیید و تثبیت آن - تأکید بر انسان به مثابه آگاهی و معنا در روابط اجتماعی

۲۵۵۸. هر عبارت پیامد کدام گزینه است؟

- رشد و شکوفایی جهان اسلام از قرن سوم و چهارم

- شکل‌گیری جنبش‌های سبک زندگی، زیست‌محیطی و آسیایی تبارها

- پیوند دانش و ارزش

- مطالعه قدرت به‌عنوان یک پدیده خنثی از سوی جامعه‌شناسی تبیینی

- ۱) وحدت و کثرت هویت‌ها - درهم آمیختن فرهنگ‌ها - شکل‌گیری دانش انتقادی و غلبه رویکرد تفسیری - بستن علم به علم تجربی
- ۲) شناخت متقابل هویت‌ها - جهانی شدن و توسعه ارتباطات - غلبه رویکرد تبیینی و کار داوری درباره ارزش‌ها خارج از قلمرو علوم اجتماعی قلمداد شد - محدود شدن علم به علم تجربی
- ۳) الگوی تعارف - مقاومت در برابر هویت تحمیلی جهانی شدن - به حاشیه رفتن رویکرد تبیینی و بازگشت دعاوی انتقادی و تجویزی به علوم اجتماعی - محدود شدن علم به علم تجربی
- ۴) الگوی مطلوب قرآنی - جهانی شدن و توسعه ارتباطات - غلبه رویکرد تفسیری و به حاشیه رفتن رویکرد تبیینی و خارج شدن دعاوی انتقادی و تجویزی از علوم اجتماعی - ارزش‌زدایی و معنازدایی از قدرت

۲۵۵۹. کدام گزینه در ارتباط با جامعه‌شناسی انتقادی نادرست است؟

- ۱) به ضرورت انتقاد علمی از ساختارهای سرکوبگر تأکید می‌کنند تا از سلطه چنین ساختارهایی بر انسان‌ها پیشگیری کنند و زمینه شکل‌گیری ساختارهای اجتماعی انسانی‌تر را فراهم آورند.
- ۲) معتقدند گاهی جهان اجتماعی و ساختارهای آن که به دست خود انسان‌ها ایجاد شده‌اند، سازندگان خود را زیر سلطه درمی‌آورند و بی‌توجهی به ساختارهای اجتماعی و نادیده گرفتن آن‌ها، کنترل ساختارها را ناممکن می‌سازد.
- ۳) برای دفاع از اراده افراد و گروه‌ها معتقدند که نباید اراده فرد یا گروهی بر فرد یا گروه دیگر تحمیل شود یا فرهنگی از گستره جغرافیایی و محدوده تاریخی خود فراتر رود و بر فرهنگ دیگری اعمال سلطه کند.
- ۴) مهم‌ترین هدف آن‌ها نقد وضعیت موجود و تجویز راه‌حلی برای رسیدن به یک وضعیت بهتر است تا براساس حقایق و فضایل به نقد کنش‌ها و روابط میان انسان‌ها و جوامع بپردازد.

۲۵۶۰. کدام گزینه، به ترتیب در رابطه با اشتراک جامعه‌شناسان انتقادی و جامعه‌شناسان تفسیری و پیامدهای نادیده گرفتن ویژگی‌های کنش اجتماعی درست است؟

- ۱) تأکید بر توانایی و خلاقیت افراد در ساختن جهان اجتماعی - بزرگ‌ترین کشتار جهان در جنگ‌های جهانی اول و دوم میان توسعه‌یافته‌ترین کشورها رخ داد و با فاجعه هیروشیما و ناکازاکی پایان یافت و تعداد کشته‌های دو جنگ جهانی را با تعداد کشته‌های حمله مغول به ایران بزرگ مقایسه کرد.
- ۲) هر فرد، گروه و فرهنگی اراده خاص خود را دارد و معانی و ارزش‌های ویژه خود را خلق می‌کند - تأکید افراطی بر ساختارهای اجتماعی به تدریج سبب می‌شود که افراد بدانند این نظم برای تحقق چه آرمان‌ها و ارزش‌هایی است و آن را رعایت کنند.
- ۳) تمام معانی و ارزش‌ها ساخته و پرداخته اراده‌های افراد، گروه‌ها و فرهنگ‌هاست - در جامعه‌شناسی تبیینی ارزش بودن مهربانی و فداکاری و ضد ارزش بودن کینه‌توزی و خودخواهی قابل مشاهده نیست، ولی با روش‌های تجربی می‌توان دریافت که مهربانی یک فضیلت است.
- ۴) گاهی پیامدهای معناها و اراده‌های فرد یا گروهی بر فرد، گروه یا فرهنگ دیگری تحمیل می‌شود - اگر تفسیرهای جوانان را در نظر بگیریم، متوجه خواهیم شد که عامل اصلی گرایش این کاربران به اینترنت و بازی‌های رایانه‌ای، معنای استفاده از این ابزار است.

۲۵۶۱. این موارد چگونه محقق می‌شوند؟

- شناسایی خوبی عدالت و بدی ظلم

- ویژگی‌های جامعه آرمانی مطلوب

- پابرجا ماندن جهان اجتماعی

- قدرت اجتماعی

- ۱) عقل عملی - مشارکت و حضور فعال مردم و حاکمان - تأکید بر وجوه زندگی اجتماعی - بر مدار یک نظام عقیدتی و ارزشی صحیح
- ۲) عقل عملی - مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان - مشارکت اجتماعی افراد - پذیرش و توافق دیگران
- ۳) عقل نظری - مجلس خبرگان و مجلس شورای اسلامی - مشارکت اجتماعی افراد - پذیرش و توافق دیگران
- ۴) عقل عام - حاکمان و حکومتی که در چارچوب قوانین عادلانه عمل کنند - تأکید بر وجوه زندگی اجتماعی - جلب تبعیت

۴۲ آزمون جامع آزمون دوم

۲۵۶۲. به ترتیب موارد زیر نشانگر چیست؟

- جهان‌های اجتماعی مختلف را می‌توان براساس آن‌ها ارزیابی کرد.

- درباره کل زندگی انسان و تمام پدیده‌های اجتماعی از جمله کنش‌ها مطرح است.

- امکان تشخیص درست یا غلط بودن باورها و اندیشه‌ها و خوب یا بد بودن هنجارها و رفتارها از بشر سلب می‌شود.

- روش مستقل و ویژه علوم انسانی و علوم اجتماعی در قرن بیستم

۱) آرمان‌ها و ارزش‌ها - هویت معنایی و محسوس - نادیده گرفتن تفاوت علوم انسانی و علوم طبیعی - تفسیر

۲) فرصت‌ها و محدودیت‌ها - مسئله معنا - بحران معرفت‌شناختی - تبیین

۳) آرمان‌ها و ارزش‌ها - مسئله معنا - بحران معرفت‌شناختی - تفسیر

۴) فرصت‌ها و محدودیت‌ها - هویت معنایی و ذهنی - نادیده گرفتن تفاوت علوم انسانی و علوم طبیعی - تفهیم

۲۰۸۰. الف ← عصبیت / ب ← مدینة فاضله / ج ← روش عقلی
 ۲۰۸۱. ۱ در جوامع جاهلی علم ابزاری می‌تواند وجود داشته باشد، اما علمی که از حقیقت زندگی سخن بگوید وجود ندارد.
 ۲۰۸۲. ۱ مدینة ضالّه، جامعه‌ای است که در اثر انحراف نظری از مدینة فاضله شکل می‌گیرد. در مدینة ضالّه نظرات علمی پذیرفته شده: در مدینة فاضله تحریف می‌گردند و آرمان‌ها و ارزش‌ها و امور غیرعقلانی، عقلانی معرفی می‌شوند.

پایه دوازدهم درس دهم

۲۰۸۳. ۱ عقلانیت مورد استفاده در جهان اسلام در تولید دانش علمی همه عرصه‌های علمی را به‌تنهایی سامان نمی‌دهد.
 ۲۰۸۴. ۱ - مدینة ضالّه، جامعه‌ای است که در اثر انحراف نظری از مدینة فاضله شکل می‌گیرد. در مدینة ضالّه، نظرات علمی پذیرفته شده در مدینة فاضله هم تحریف می‌گردند و آرمان‌ها، ارزش‌ها و امور غیرعقلانی، آرمان‌ها و ارزش‌های عقلانی معرفی می‌شوند.
 - عبارت نادرست در رابطه با مدینة جاهله ← در اثر انحراف عملی از مدینة فاضله به‌وجود می‌آید.
 اصلاح عبارت نادرست: در مدینة جاهله، علم ابزاری می‌تواند وجود داشته باشد، اما علمی که از ارزش‌ها، آرمان‌ها و حقیقت زندگی سخن بگوید، وجود ندارد. فارابی، جوامعی را که از علوم عقلی بی‌بهرمانند، مدینة جاهله نامیده است.
 ۲۰۸۵. ۴ - خطرات سلطه فرهنگ غرب و فراموشی فرهنگ و هویت اسلامی را مطرح کرده است. ← سید جمال‌الدین اسدآبادی
 - درباره هنجارها، نحوه رفتار و سبک زندگی کنشگران سخن می‌گوید. ← فارابی
 - نظریه نوگرایی اسلامی را مطرح کرد. ← طه عبدالرحمن
 - جهان متجدد در جهت برخورداری از زندگی دنیوی و تسلط انسان بر عالم گام برمی‌دارد. ← ماکس وبر
 ۲۰۸۶. ۲ - انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ م، به دلیل سکولار بودن درون فرهنگ غرب قرار می‌گرفت.
 - دلیل انقباض و انبساط فلزات در علوم طبیعی و عوامل مهاجرت در جمعیت‌شناسی ← با عقل ابزاری (تجربی) شناسایی می‌شود.
 - رعایت حقوق دیگری نمونه تحقق یک ارزش است.
 - بر اساس نگرشی که جهان فرهنگی را مهم‌تر از جهان ذهنی و تکوینی می‌دانند، جهان ذهنی و فردی افراد تابع فرهنگ آن‌هاست.
 ۲۰۸۷. ۴ فقه شیعه نقش مهمی در تعیین نوع رابطه مردم با قدرت‌های داخلی و خارجی داشته است. مشروطه نظام مطلوب در زمان غیبت امام معصوم نیست ولی بهترین نظام ممکن در اوایل قرن بیستم است. شناسایی قانون علیت در فلسفه ← عقل نظری / شناسایی قانون جاذبه در فیزیک ← عقل نظری
 ۲۰۸۸. ۱ - میرزای نائینی: تبیین نظام مشروطه با استفاده از فقه و با توجه به واقعیت‌های اجتماعی ایران و تألیف کتاب «تنبیه‌الامة و تنزیه‌الملة». (در گزینه «۲» کتاب «منیة‌المیرید» از شهید ثانی و در گزینه «۳» کتاب «امالی» از شیخ صدوق است.)
 - ابوریحان بیرونی: نگارش کتاب «تحقیق ماللهند» با روش تجربی و تفهیمی
 - ابوعلی مسکویه: تألیف کتاب «تجارب‌الامم» با رویکرد تبیینی
 ۲۰۸۹. ۲ عبارت اول و دوم: فقه شیعه / عبارت سوم: مشروط کردن حاکمان در چارچوب مقررات عادلانه مجلس

۲۰۹۰. ۳ - فارابی با روش استدلال عقلی، جوامع مختلف را بر اساس نوع علم، اندیشه، فرهنگ و رفتاری که دارند به انواع مختلفی تقسیم می‌کند.
 - فارابی با نگاه تفسیری به توصیف و فهم کنش‌ها و ساختارهای جوامع مختلف می‌پردازد.
 - فارابی به تبیین، یعنی علت‌یابی واقعیت‌های اجتماعی و بررسی تغییرات و تحولات آن‌ها می‌پردازد.
 - با نگاه انتقادی به جوامع زمان خود می‌نگرد و آن‌ها را مدینه‌های فاسقه یا ضالّه می‌داند.

توجه: فارابی واقعیت‌های اجتماعی را تبیین، ولی کنش‌ها و ساختارهای جوامع را توصیف کرد. این صفحه کتاب را خیلی خوب و تفکیک‌شده حفظ کنید!

۲۰۹۱. ۳ **بررسی عبارت نادرست:** میرزای نائینی در آغاز قرن بیستم و در شرایط آن روز جامعه خود معتقد بود که ما نمی‌توانیم ویژگی دوم جامعه مطلوب - که مستلزم تغییر نظام پادشاهی است - را محقق کنیم ولی می‌توانیم ویژگی اول چنین جامعه‌ای را محقق کنیم تا مردم از طریق مجلس، سازمان‌ها و ساختارهای اجتماعی را به‌گونه‌ای عادلانه شکل دهند.
 ۲۰۹۲. ۲

نکته: بچه‌ها معمولاً این قسمت‌های کتاب را (مخصوصاً در درس‌های آخر) خیلی بی‌دقت می‌خوانند. در حالی که از همین صفحه هم در داخل و هم در خارج ۱۴۰۱ سؤالاتی تقریباً مشابه طرح شد که خیلی‌ها سر جلسه جا خوردند. پس از این صفحات و دروس راحت عبور نکنید. فارابی و ابن‌خلدون و ابن‌مسکویه شخصیت‌های مورد علاقه طراح کنکور هستند، پس شما هم خوب بلد باشید.

- فارابی درباره هنجار، نحوه رفتار و سبک زندگی کنشگران سخن می‌گوید و بایدها و نبایدهایی را برای زندگی اجتماعی تجویز می‌کنند. ← روش تجویزی (انتقادی) (رد گزینه ۴)
 - فارابی به تبیین، یعنی علت‌یابی واقعیت‌های اجتماعی و بررسی تغییرات و تحولات آن‌ها می‌پردازد ← روش تبیینی (رد گزینه ۱ و ۴)
 - فارابی با استدلال عقلی، جوامع مختلف را بر اساس نوع علم، اندیشه، فرهنگ و رفتاری که دارند به انواعی تقسیم می‌کند. ← روش عقلی (رد سایر گزینه‌ها)
 - فارابی درباره هنجارها، ارزش‌ها و آرمان‌های جوامع مختلف داوری علمی می‌کند و به جامعه خود و دیگر جوامع، رویکرد انتقادی دارد. ← روش انتقادی
 ۲۰۹۳. ۴ مجلس خبرگان ← وظیفه تحقق شرط دوم را بر عهده دارد. اعتباریات ← به خواست و اراده انسان به وجود می‌آید و دارای آثار و پیامدهای غیرارادی هستند. علوم اجتماعی جهان اسلام ← برای برون‌رفت از بحران‌هایی مانند بحران آگاهی و بحران معنا راه‌حل ارائه می‌دهد.
 ۲۰۹۴. ۲ **بررسی عبارت نادرست:** گزینه «۲» این نظر امام خمینی است: نظر صحیح میرزای نائینی: در آغاز قرن بیستم و با توجه به شرایط جامعه خود معتقد بود که نمی‌توان ویژگی دوم جامعه مطلوب اسلامی را محقق کرد.
 ۲۰۹۵. ۳ در آغاز قرن بیستم، میرزای نائینی با توجه به واقعیت‌های اجتماعی ایران با استفاده از فقه، نظام مشروطه را تبیین کرد و امام‌خمینی با توجه به شرایط اجتماعی پایان قرن بیستم مسئله ولایت فقیه و انقلاب اسلامی را طرح نمود.
 ۲۰۹۶. ۳ فقه شیعه جامعه‌ای را مطلوب می‌داند که دارای دو ویژگی است: اول اینکه روابط و ساختارهای آن با مشارکت و همراهی مردم، عادلانه باشد؛ دوم اینکه حاکمان و کارگزاران جامعه نیز عالم به عدالت و عمل‌کننده به آن باشند؛ یعنی عالم و عادل باشند.
 ۲۰۹۷. ۱ مدارا، مقاومت و عدالت ← آرمان‌های اجتماعی فقه اسلام / درباره جامعه آرمانی سخن می‌گوید ← علوم اجتماعی جهان اسلام / اعتبارات با خواست و اراده انسان به‌وجود می‌آید و پیامدهای غیرارادی دارد.

۲۰۹۸. عقل عملی علوم انسانی و اجتماعی را پدید می‌آورد. / عقل نظری واقعیت‌هایی که مستقل از آگاهی و اراده انسان است را شناسایی می‌کند. / از دیدگاه علامه طباطبایی گروه خانواده و قانون، مصداق‌های اعتباریات هستند. / شناسایی ارزش‌ها و آرمان‌ها بر عهده عقل عملی است.

۲۰۹۹. فقه ← یکی از مهم‌ترین شاخه‌های علوم اجتماعی مسلمانان علوم اجتماعی جهان اسلام ← به سطوح تجویزی و انتقادی محدود نمی‌شود، بلکه سطوح توصیفی و تبیین هم دارد.

اعتباریات ← قانون و جامعه در دیدگاه علامه طباطبایی ۲۱۰۰. جهان اسلام به تناسب تعریفی که از دانش علمی داشته است و به تناسب جریان‌های فکری و اجتماعی درون خود علوم و دانش‌هایی را شکل داده است. علوم اجتماعی جهان اسلام همواره ناظر به مسائل و نیازهای اجتماعی آن بوده است.

یکی از مهم‌ترین شاخه‌های علوم اجتماعی مسلمانان، دانش فقه است.

۲۱۰۱. فقه مسائل اجتماعی را توصیف و تبیین نمی‌کند اما درباره چگونگی رفتار اجتماعی مسلمانان و جامعه اسلامی احکام و قواعدی را مطرح می‌کند.

۲۱۰۲. تلاش برای تحقق و گسترش عدالت از جمله آرمان‌های اجتماعی هستند که فقه اسلامی عهده‌دار آن‌هاست. مدارای اجتماعی با مسلمانان و همه کسانی که به دنبال زندگی صلح‌آمیز هستند، از جمله آرمان‌های اجتماعی هستند که فقه اسلامی عهده‌دار آن‌هاست.

۲۱۰۳. میزرای نائینی معتقد بود که در شرایط آن روز، امکان تحقق ویژگی دوم جامعه مطلوب شیعه (حاکمان و کارگزاران عالم و عامل به عدالت) وجود ندارد اما طبق مبنای امام خمینی (ره)، مردم می‌توانند با مشارکت و حضور فعال خود، هر دو ویژگی جامعه آرمانی شیعه را تحقق ببخشند.

۲۱۰۴. در آغاز قرن بیستم میزرای نائینی با توجه به واقعیت‌های اجتماعی ایران با استفاده از فقه، نظام مشروطه را تبیین کرد و امام خمینی با توجه به شرایط اجتماعی پایان قرن بیستم، مسئله ولایت فقیه را مطرح کرد.

۲۱۰۵. مجلس شورای اسلامی با مشارکت نمایندگان موظف است که شرط اول را محقق کند. مجلس خبرگان نیز موظف است که شرط دوم را تحقق بخشد؛ یعنی رهبر جامعه را بر اساس معیارهای اسلامی شناسایی و معرفی کند.

۲۱۰۶. فقه اسلامی با به رسمیت شناختن تفاوت‌های قومی و نژادی و زبانی و مذهبی، این تفاوت‌ها را به فرصتی برای شکل‌گیری امت اسلامی تبدیل کرد. مقبولیت و مرجعیت علم فقه در فرهنگ عمومی موجب بروز دو انقلاب در قرن بیستم شد. امام خمینی در ادامه تلاش خود به این نتیجه رسید که مردم ایران می‌توانند با مشارکت و حضور فعال خود جامعه‌ای ایجاد کنند که هر دو این ویژگی مطلوب را داشته باشد. تعامل علوم اجتماعی جهان اسلام با علوم اجتماعی مدرن، موجب تحلیل مسائل جامعه جهانی نیز خواهد شد.

۲۱۰۷. با استفاده از فقه، میزرای نائینی در آغاز قرن بیستم با استفاده از فقه نظام مشروطه را ترسیم کرد. امام خمینی در پایان قرن بیستم با توجه به شرایط اجتماعی ایران، ولایت فقیه و انقلاب اسلامی را مطرح کرد.

۲۱۰۸. میزرای نائینی معتقد بود که در شرایط و روزگار جامعه ایران نمی‌توانیم ویژگی دوم جامعه مطلوب را که مستلزم تغییر نظام پادشاهی است تحقق ببخشیم ولی می‌توانیم ویژگی اول را محقق کنیم.

۲۱۰۹. مشروطه در نظر میزرای نائینی مشروط کردن حاکمان و حکومتی است که در چارچوب قوانین و مقررات عادلانه مجلس عمل می‌کند؛ یعنی مردم در مشروطه با کمک مجلس شورا ویژگی اول نظام اسلامی را محقق می‌کنند. در نظریه انقلاب اسلامی، مجلس خبرگان موظف است شرط دوم جامعه اسلامی را فراهم کند؛ یعنی رهبر جامعه را بر اساس معیارهای اسلامی شناسایی و معرفی کند و بر عملکرد او نظارت نماید.

۲۱۱۰. عبارت اول ← جامعه‌شناسی انتقادی / عبارت دوم ← علوم اجتماعی جهان اسلام / عبارت سوم ← علوم اجتماعی جهان اسلام / عبارت چهارم ← جامعه‌شناسی تبیینی

۲۱۱۱. شناخت تفاوت پدیده‌های اعتباری و تکوینی، وجه تمایز علوم اجتماعی اسلامی از جامعه‌شناسی تبیینی است.

۲۱۱۲. در فقه شیعه برای برقراری حاکمیت الهی دو شرط زیر باید برقرار باشد: الف) عالم و عادل بودن حاکم و کارگزاران جامعه / ب) عادلانه بودن روابط و ساختار جامعه با مشارکت مردم، در این میان مجلس خبرگان تعیین‌کننده عالم و عادل بودن حاکمان و کارگزاران است و مجلس شورای اسلامی ضامن برقراری شرط اول / عقل نظری به «هست و نیست» می‌پردازد و قانون علیت هم با این عقل شناسایی می‌شود.

۲۱۱۳. جامعه‌شناسی انتقادی از عقل ابزاری و عقل تفسیری فراتر می‌رود و به دنبال عقلانیت دیگری می‌گردد که ظرفیت و توان داور اررشی داشته باشد و این توان را در عقل انتقادی جست‌وجو می‌کند.

۲۱۱۴. جامعه‌شناسی تفسیری از عقل تفسیری استفاده می‌کند.

۲۱۱۵. آزادی ← عقل انتقادی / عوامل مهاجرت ← عقل ابزاری / اعلامیه حقوق بشر ← عقل تفسیری

۲۱۱۶. عقل ابزاری - عقل ابزاری - عقل تفسیری - توصیف

۲۱۱۷. بررسی عبارت نادرست گزینه «۲»: میزرای نائینی در آغاز قرن بیستم و در شرایط آن روز جامعه خود معتقد بود که ما نمی‌توانیم ویژگی دوم جامعه مطلوب را که مستلزم تغییر نظام پادشاهی است، محقق کنیم.

۲۱۱۸. واقعیت‌های اجتماعی پدیده‌هایی هستند که با آگاهی و اراده انسان‌ها ایجاد می‌شوند. ← فارابی علم مدنی را در مقابل علوم قرار می‌دهد که موضوع آن‌ها مستقل از اراده انسان‌ها وجود دارد.

عقل خاص ← انسان‌ها به کمک آن، حقایق و قواعد جهان را می‌شناسند.

مقبولیت و مرجعیت ← شکل‌گیری دو انقلاب اجتماعی در یک قرن

۲۱۱۹. مفهوم عقلانیت در جهان اسلام متفاوت از عقلانیت موجود در جهان غرب است. ← طه عبدالرحمن

با تعریف و طرح مسئله اعتباریات تعریف دقیق‌تری از موضوع علوم اجتماعی ارائه می‌کند. ← علامه طباطبایی، با توجه به دو انقلاب در طی یک قرن در ایران، مقاله نوشته است با عنوان «چرا ایران کشوری انقلابی است؟» ← نیکی کدی، از نخستین کسانی که درباره لزوم قانون اساسی در دولت اسلامی سخن گفته است. ← میزرای نائینی

۲۱۲۰. بررسی عبارت‌ها: متفکران مسلمان برخلاف رویکرد تفسیری، تفسیر را در تقابل با تبیین نمی‌دانند. رویکرد انتقادی به معیار جهان‌شمولی فراتر از محصولات اجتماعی و تاریخی دست نمی‌یابد.

۲۱۲۱. بررسی عبارت نادرست گزینه «۳»: عقلانیت جهان اسلام در تولید دانش علمی درباره محیط فرهنگی و اجتماعی نقش محوری دارد ولی همه عرصه‌های علمی را به‌تنهایی سامان نمی‌دهد.

۲۱۳۲. علامه طباطبایی با طرح مسئله اعتباریات، تعریف دقیق‌تری از علوم اجتماعی ارائه کرده است. فقه شیعه در ایران توانسته است نظریات لازم برای دو انقلاب اجتماعی را پدید آورد: مشروطه و انقلاب اسلامی. تعامل علوم اجتماعی جهان اسلام با علوم اجتماعی مدرن، می‌تواند برای برون‌رفت از بحران‌هایی مانند بحران آگاهی و بحران معنا راه‌حل ارائه دهند.

۲۱۳۳. فارابی واقعیت اجتماعی را پدیده‌ای می‌داند که با آگاهی و اراده انسان‌ها ایجاد می‌شود؛ پس علم مدنی را در مقابل علوم با موضوع مستقل از اراده انسان‌ها قرار می‌دهد (رد ۱ و ۳). علامه طباطبایی با طرح مسئله اعتباریات (علت) تعریف دقیق‌تری از موضوع علوم اجتماعی ارائه داده است (معلول) (رد ۱ و ۲).

اعتباریات دو ویژگی دارند: ۱) باراراده‌انسان‌به‌وجودمی‌آیند. ۲) پیامدغیرارادی‌دارند.

۲۱۳۴. اگرچه عقلانیت جهان اسلام در تولید دانش‌های لازم نقش محوری دارد اما همه عرصه‌های علمی را به‌تنهایی سامان نمی‌دهد.

۲۱۳۵. از نظر عبدالحسین زرین‌کوب عامل جهانی شدن تمدن اسلامی، شوق و اراده کسانی بود که از هر قوم و ملتی بوده‌اند. تا وقتی که جامعه اسلامی به سبب مدارا و وحدت و هماهنگی در داخل، از همکاری تمامی عناصر جامعه بهره می‌برد، می‌توانست هر چیز تازه و مطبوعی را در خود جذب کند.

۲۱۳۶. میرزا حسین نائینی از نخستین اندیشمندان است که از لزوم وجود قانون اساسی در دولت اسلامی سخن گفته است؛ بنابراین او از نخستین اندیشمندان نیست که از لزوم وجود حکومت اسلامی در جوامع اسلامی سخن گفته است.

۲۱۳۷. از دید مستشرقان و تاریخ‌نگاران غربی هویت فرهنگی جوامع اسلامی به هویتی سکولار و دنیوی محدود می‌ماند. میرزای نائینی از جمله نخستین اندیشمندان بود که از لزوم وجود قانون اساسی در دولت اسلامی سخن گفته است. از دید علامه طباطبایی، عقل عملی به انسان در انجام کارها و اعمال خویش یاری می‌رساند. نظریه تجدد اسلامی از جانب طه عبدالرحمن مطرح شده است.

۲۱۳۸. جامعه اسلامی با استفاده از علم فقه، رفتارها و هنجارهای اجتماعی را ارزیابی می‌کند. فعالیت مکاتب مختلف فقهی، در مواجهه با نظام‌های اجتماعی بوده است. تصویر صفحه ۱۰۷ کتاب درسی با این نکته مرتبط است که مکاتب و مذاهب فقهی به‌رغم تفاوت‌هایی که با هم داشته‌اند، از مشترکات فراوانی هم برخوردار بوده‌اند.

۲۱۳۹. علم فقه نه تنها ویژگی‌های جامعه مطلوب و آرمانی را بیان می‌کند بلکه راه‌های برون‌رفت از وضع موجود به سوی وضع مطلوب را بیان می‌کند. مدارای اجتماعی با مسلمانان و همه کسانی که به دنبال زندگی صلح‌آمیز هستند، دفاع از مرزهای اسلامی در برابر تهاجم متجاوزان و تلاش برای تحقق و گسترش عدالت از جمله آرمان‌های اجتماعی هستند که فقه اسلامی عهده‌دار آن‌هاست.

۲۱۳۰. عبارت گزینه ۴ «هر دو ویژگی ممتاز علوم اجتماعی در جهان اسلام را بیان می‌کند. بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) عقلانیت جهان اسلام ارزش‌ها و اعتبار روستگانه خود را از متن فرهنگ‌ها و کنش‌های عاملان نمی‌گیرد بلکه عاملان با استفاده از این عقلانیت به گونه‌ای مستقل به ارزیابی فرهنگ‌ها و تاریخ مربوط به خود می‌پردازند. ۲) اگرچه عقلانیت جهان اسلام نقش محوری دارد اما تولید همه عرصه‌های علمی را به‌تنهایی بر عهده نمی‌گیرد. ۳) عقلانیت جهان اسلام ارزش‌ها و اعتبار روستگانه خود را از متن فرهنگ‌ها و کنش‌های عاملان نمی‌گیرد بلکه عاملان با استفاده از این عقلانیت به گونه‌ای مستقل به ارزیابی فرهنگ‌ها و تاریخ مربوط به خود می‌پردازند.

۲۱۳۱. شناسایی قانون جاذبه زمین در فیزیک: عقل نظری

عامل شکل‌گیری جوامع از نظر ابن‌خلدون: عصبیت

پذیرش تفسیر به‌عنوان نوعی تبیین و استدلال عقلانی: علوم اجتماعی مسلمانان علم اجتماعی در دیدگاه فارابی، زیرمجموعه علوم انسانی است.

۲۱۳۲. ۱) فارابی علم مدنی را برابر علوم قرار می‌دهد که موضوع آن‌ها مستقل از آگاهی و اراده انسان است. عقلی که به شناخت هست‌ها می‌پردازد، عقل نظری و عقلی که اعتباریات از آن ناشی می‌شود، عقل عملی است.

۲۱۳۳. ۲) اینکه علوم اجتماعی متفکران مسلمان تبیین را در مقابل تفسیر قرار نمی‌دهد و دانش علمی را به دانش حسی و تجربی محدود نمی‌کند، بیانگر تفاوت با جامعه‌شناسی تفسیری است.

۲۱۳۴. ۱) عقل انتقادی از ظرفیت جهان‌شمول عقل نظری، عقل عملی و وحی برای داوری ارزش‌ها استفاده می‌کند. عقل ابزاری در جامعه‌شناسی مدرن همان دانش تبیینی است.

۲۱۳۵. ۲) فارابی واقعیت‌های اجتماعی را پدیده‌هایی می‌داند که با آگاهی و اراده انسان‌ها وجود دارند؛ به همین دلیل او علم مدنی را در مقابل علوم قرار می‌دهد که موضوع آن‌ها مستقل از اراده انسان‌هاست. علامه طباطبایی با طرح مسئله اعتباریات تعریف دقیق‌تری از موضوع علوم اجتماعی ارائه داده است.

اعتباریات در نظر علامه طباطبایی پدیده‌هایی است که با قرارداد و عقل عملی ایجاد شده است؛ بنابراین ارزش‌ها را شامل نمی‌شود.

۲۱۳۶. ۱) علوم اجتماعی جهان اسلام از منابع و ابزارهای تجربی برای توصیف و تبیین مسائل اجتماعی استفاده خواهد کرد.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲) نادرست زیرا علوم اجتماعی جهان اسلام درباره جامعه جهانی داوری می‌کند. ۳) نادرست زیرا عقلانیت جهان اسلام در تبیین‌های علمی خود از حس و تجربه نیز استفاده می‌کند. ۴) نادرست زیرا عقلانیت

که در جهان اسلام با وجود تعامل با فرهنگ و سنت‌های تاریخی محیط خود، ارزش‌ها و اعتبار روستگانه خود را از متن فرهنگ و کنش‌های عاملان نمی‌گیرد.

۲۱۳۷. ۱) اندیشمندان مسلمان برای داوری درباره ارزش‌ها از ظرفیت عقل نظری و عقل عملی و وحی بهره می‌برند. از نظر آنان تبیین، تفسیر و تجویز، استدلال‌های ویژه خود را دارند و در هر سه سطح، پژوهشگر اجتماعی به دنبال کشف واقعیت‌ها و حقایق است.

۲۱۳۸. ۴) عبارت اول «توزیع برابر ثروت / عبارت دوم «عدم وجود مسئولیت و تعهد / عبارت سوم «چالش فقر و غنا

۲۱۳۹. ۳) علم فقه مسائل اجتماعی را توصیف و تبیین نمی‌کند اما درباره چگونگی رفتار اجتماعی مسلمانان و جامعه اسلامی احکام و قواعدی را مطرح می‌کند.

۲۱۴۰. ۴) بررسی عبارت‌های نادرست: عقل نظری به شناخت هست‌ها می‌پردازد. اعتباریات دارای آثار و پیامدهای غیرارادی‌اند.

۲۱۴۱. ۴) بررسی عبارت‌ها: علم فقه در قرن بیستم توانست نظریات لازم برای دو انقلاب اجتماعی را پدید آورد و دو انقلاب اجتماعی را در یک قرن در جامعه ایران شکل دهد.

۲۱۴۲. ۲) رویکرد انتقادی برای داوری درباره ارزش‌ها به معیار جهان‌شمولی که فراتر از محصولات اجتماعی و تاریخی انسان‌ها باشد، دسترسی ندارد. متفکران مسلمان برای داوری درباره ارزش‌ها از ظرفیت عقل خاص و وحی بهره می‌برند.

۲۱۴۳. ۲) اعتباریات در علوم اجتماعی بررسی می‌شود. عقل نظری با استدلال‌های عقلی احکام متافیزیکی را در می‌یابد. هرگونه تلاش علمی و ذهنی به‌معنای به‌کارگیری عقل عام است.

آزمون جامع آزمون اول

۲۵۴۷. ۲. عقلانیت جهان اسلام در تولید دانش علمی درباره محیط فرهنگی و اجتماعی نقش محوری دارد و همه عرصه‌های علمی را به‌تنهایی سامان نمی‌دهد. رویکرد تبیینی بر آنچه مشاهده می‌شود تمرکز می‌کند و اغلب معنای کنش و آنچه درون انسان می‌گذرد را ناپدید می‌کند.

۲۵۴۸. ۴. شناسایی قانون علیت و قانون جاذبه زمین ← عقل نظری

دانش عمومی پایه و اساس همه دانش‌هاست ← رویکرد تفسیری
روش مستقل و ویژه علوم انسانی و علوم اجتماعی در قرن بیستم ← تفسیر علم به نفس، علم توحید و علم به مبدأ و معاد ← نافع‌ترین علوم

۲۵۴۹. ۴. عبارت نادرست ← رویکرد انتقادی است.

رقیب رویکرد انتقادی ← جامعه‌شناسان پسامدرن هستند که راه‌هایی انسان را بیرون از علم جست‌وجو می‌کنند.

۲۵۵۰. ۲. اشتراک مدینه ضاله و فاسقه ← انحراف از مدینه فاضله

افتراق الیگارش و آریستوکراسی ← شیوه حکومت

اشتراک مطالعه موردی و قوم‌نگاری ← پرده برداشتن از معانی پنهان

افتراق شهادت‌طلبی و فدا کردن جان برای وطن ← هویت‌های متفاوت

۲۵۵۱. ۱. الف ← کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها

ب ← حس و تجربه

ج ← نقد وضعیت موجود و تجویز وضع مطلوب و راه رسیدن به آن

د ← کنش اجتماعی و پیامدهای آن

۲۵۵۲. ۳. عبارت اول ← میرزای نائینی

عبارت دوم ← پاول کله

عبارت سوم ← چارلز هندی

عبارت چهارم ← لمبروزو

۲۵۵۳. ۲. اصلاح یک رابطه ظالمانه ← عقل انتقادی

نقش مهم در تعیین نوع رابطه مردم با قدرت‌های داخلی و خارجی ← علم فقه

علوم انسانی و اجتماعی را پدید می‌آورد ← عقل عملی

بسط دیدگاه جامع نسبت به جهان، انسان و معناداری جهان ← فلسفه

۲۵۵۴. ۱. عبارت اول ← روش مطالعه ابن‌خلدون است که بیشتر حسی و تجربی است. عبارت دوم ← مدار مقبولیت عبارت سوم ← مطالعه جامعه صرفاً با دانش‌های ابزاری است.

۲۵۵۵. ۴

توجه: مسئله تعارض میان دانش علمی و عمومی دو نوع است:

تعارض در یک جهان اجتماعی و تعارض در ذخیره دانشی جوامع.

مدل تکثرگرا: تفاوت‌های هویتی حفظ و حتی تشدید می‌گردد.

علم مدنی فارابی همه ظرفیت‌های علوم اجتماعی را دارد.

۲۵۵۶. ۳. در جامعه‌ای که فرهنگ عمومی مردم دینی باشد، قدرت نامشروع نمی‌تواند مقبولیت داشته باشد.

معنای علم در رویکرد انتقادی صرفاً حسی و تجربی نیست. داوری درباره پدیده‌های اجتماعی فرصت موضع‌گیری اجتماعی صحیح را فراهم می‌کند. عامل شکل‌گیری جوامع در دیدگاه ابن‌خلدون عصبیت است.

۲۵۵۷. ۲. تأکید بر تنوع هویت‌ها ← فرصت گفت‌وگو و معارفه انسان‌ها از بین می‌رود.

فاصله میان وضع موجود و وضع مطلوب ← داوری درباره پدیده‌های اجتماعی طبیعی دانستن قشربندی اجتماعی ← نقش انسان‌ها در پدید آمدن و ادامه یافتن قشربندی را نادیده می‌گیرند.

موفقیت‌های دانشمندان علوم طبیعی ← برجسته‌سازی شباهت بین جامعه و پدیده‌هایی مانند بدن و ماشین

۲۵۵۸. ۳. رشد و شکوفایی جهان اسلام ← الگوی تعارف

شکل‌گیری جنبش‌ها ← مقاومت در برابر هویت تحمیلی جهانی شدن
پیوند دانش و ارزش ← به حاشیه رفتن رویکرد تبیینی و بازگشت دعاوی انتقادی
مطالعه قدرت به عنوان یک پدیده خنثی ← محدود شدن علم به علم تجربی

۲۵۵۹. ۴. جامعه‌شناسان انتقادی هیچ‌گونه حقیقت و فضیلتی را کشف

نمی‌کنند تا براساس این حقایق و فضایل به نقد کنش‌ها و روابط میان انسان‌ها و جوامع بپردازند.

۲۵۶۰. ۱. اشتراک جامعه‌شناسان انتقادی و تفسیری ← تأکید بر کنشگران

فعال و خلاق در ساخت معانی

پیامدهای نادیده گرفتن ویژگی‌های کنش اجتماعی ← مقایسه تعداد کشته‌های

دو جنگ جهانی و حمله مغول به ایران ← سقوط ارزش‌ها

۲۵۶۱. ۲. شناسایی خوبی عدالت و بدی ظلم ← عقل عملی

ویژگی‌های جامعه آرمانی مطلوب ← مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان

پابرجا ماندن جهان اجتماعی ← مشارکت اجتماعی افراد

قدرت اجتماعی ← پذیرش و توافق دیگران

آزمون جامع آزمون دوم

۲۵۶۲. ۳. جهان‌های اجتماعی مختلف را می‌توان براساس آن‌ها ارزیابی کرد ←

آرمان‌ها و ارزش‌ها و فرصت‌ها و محدودیت‌ها

درباره کل زندگی انسان مطرح است ← معنای مسئله معنا

امکان تشخیص درست یا غلط و... از دست می‌رود ← بحران معرفت‌شناختی

روش مستقل و ویژه علوم انسانی و علوم اجتماعی در قرن بیستم ← تفسیر

۲۵۶۳. ۲. جامعه‌شناسان تبیینی، جامعه را صرفاً یک پدیده طبیعی پیچیده

می‌دانند که برای شناخت آن از دانش‌های ابزاری استفاده می‌شود، دستاوردی انسانی نیست و واقعیتی بیرونی است.

۲۵۶۴. ۴. شاهکارهای هنری و انقلاب‌های اجتماعی پیامد ← انسان از نظم

موجود فراتر رود.

عمیق‌ترین تأثیر در توزیع فرهنگ غرب ← ترویج علوم انسانی غربی در

کشورهای غیرغربی

تمایز شدن فرد از اشیاء و افراد دیگر ← آنچه در پاسخ به پرسش کیستی

گفته می‌شود.

۲۵۶۵. ۱. الف ← دانشمندی که در اصول روشنگری علم مدرن تردید کردند.

ب ← تصور اعضای جهان اجتماعی از وضعیت مطلوب فرهنگ و...

ج ← سلطه هژمونیک

د ← اعتباریات

۲۵۶۶. ۱. ج ← اندازه‌گیری اجزای بدن و تعیین نژاد برتر ← سقوط ارزش‌ها

د ← جامعه‌شناسی پوزیتیویستی (وحدت روش علوم)

الف ← قوم‌نگاری روش کیفی است که در مقابل روش کمی است.

ب ← شکل مربوط به جامعه‌شناسی تفسیری است.

۲۵۶۷. ۳. تفهیم را برای درک معنای پدیده‌های اجتماعی ضروری می‌دانست

ولی نه به عنوان روش مستقل و ویژه علوم انسانی، بلکه پیش‌نیاز و مقدمه روش

علمی که همان روش تجربی است.

۲۵۶۸. ۱. عقلانیت جهان اسلام ارزش‌ها و اعتبار خود را از متن فرهنگ

و کنش‌های عاملان نمی‌گیرد، بلکه اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی جدید

ظاهر می‌گردد.

نکته: جامعه ایران با بازگشت به هویت اسلامی خود که هویتی

مستقل، فعال و اثرگذار است به صورت قلب تپنده بیداری اسلامی درآمد.